

המועצה לגנים לאומיים ושמורות טבע

ג' בתמוז תש"פ
25 ביוני 2020

סיכום ישיבת המועצה לגנים לאומיים ושמורות טבע

מספר 173 מיום 25.6.2020 - באמצעות TEAMS

השתתפו החברים:

פרופ' ערן פייטלסון – יו"ר המועצה
גב' יעל אולק – נציגת ציבור
מר אלי אסקוזידו – ראש מועצה אזורית שורק
ד"ר יובל ברוך – רשות העתיקות
גב' ענת גולד – קרן קיימת לישראל
ד"ר מיכל (מוקי) גרוס – מכללת אורנים
מר עודד וינר – נציג ציבור
פרופ' נורית ליסובסקי – הטכניון
ד"ר רותי פרום אריכא – משרד החקלאות
פרופ' נגה קרונפלד-שור – אוניברסיטת ת"א
פרופ' חיים קיגל – הפקולטה לחקלאות
גב' תמר רביב – המשרד להגנת הסביבה

מזמנים:

מר יוסי שכטר – מנהל חטיבת מורשת ונוף, רשות הטבע והגנים
גב' ענת יציב – מנהלת אגף מקרקעין, חטיבת מור"ן, רשות הטבע והגנים
גב' תמר כפיר – מנהל התכנון
גב' אורלי זיו – משרד התיירות
מר אסף זנזורי – רכז מדיניות תכנון, החברה להגנת הטבע
גב' אילנית זלינגר – ראש תחום תכנון מפעלים, משרד הבטחון
גב' עינת ברונשטיין – קרן קיימת לישראל

סדר יום

1. הודעות יו"ר :
אישורים : גריעה משמורות טבע מוכרזות עפ"י תממ 14/4 שינוי 79.
2. תמ"מ 21/3 שינוי מס 50 : **מסדרון אקולוגי מחוז מרכז : הצגת התכנית**
3. תכנית 633-0179382 : **שמורת טבע חולות נתיב העשרה** : התייעצות עם המועצה לגבי שינוי יעוד מיער בתמ"א 1 לשמורת טבע והמלצת המועצה לאכרזת השמורה.
4. תכנית 301-0690669 : **שמורת טבע גבעות אלונים** : מבוקש שינוי יעוד גן לאומי בתמ"א 1 לייעודים : שמורת טבע, יער, שטח חקלאי פתוח, ודרך, ושינוי יעוד שמורת טבע בתמ"א 1 לשטח חקלאי פתוח. והמלצת המועצה לאכרזה את שמורת טבע גבעות אלונים בשטח של כ- 9,055 דונם.
5. תכנית 417-0528968 : **גן לאומי אוג קוצני שד/222** : התייעצות עם המועצה ליעוד השטח כגן לאומי ולדיוק שטחו. והמלצת המועצה לאכרזת הגן הלאומי.
6. תכנית 258-0466565 : **תכנית מתאר כוללנית פקיעין** : גריעה משמורת טבע מוכרזת הר מירון וגריעה משמורת טבע מאושרת ע"פ תמ"א 1 ותמ"מ 9/2.
7. תכנית 356-0735134 : **עוקף דרומי דלית אל כרמל** : מבוקשת גריעה לפי תמ"א 1 ומגן לאומי מוכרז הר הכרמל בהיקף של כ 9.2 דונם.
8. תכנית מספר 456-0597179 : **שמורת טבע חולות יבנה** : התייעצות עם המועצה לגבי שינוי חלק מחוף רחצה בתמ"א/13 לשמורת טבע על פי תמ"א 1 : שינוי יעוד מגן לאומי, יער טבעי, מכלול חוף ומכלול מיוחד לשמורת טבע, והמלצת המועצה לאכרזת השמורה בשטח של 2,231 דונם.
9. תכנית מס' 304-0495671 : **שמורת טבע ים ראש כרמל** : מבוקשת המלצת המועצה לקדם להכרזה את שמורת טבע ים ראש כרמל בשטח 46,238 דונם.
10. תכנית מס' 303-0176230 : **גן לאומי חוף האקוודוקט בקיסריה** : מבוקשת המלצת המועצה להכרזה בשטח 948.5 דונם.

1. הודעות יו"ר

1. דברי פרידה מיואב שגיא, ותיק חברי המועצה :

מעל 25 שנה יואב חבר במועצה. הקול של יואב תמיד היה ברור ואיתן, בכל ישיבה. יואב הוא היסטוריה מהלכת של הנושאים בהם עוסקת המועצה. ראינו זאת למשל בדיון על בית ספר שדה הר מירון, שיואב היה ממסדיו. ליואב יש ידע אינסופי מקרוב ומכל הזוויות על כל הנושאים שאנו כמועצת גנים עוסקים בהם. ידע וניסיון אל ויחסרו לנו.

כשי צנוע יש לנו מתנה שתגיע אליך הביתה.

אנחנו ביקשנו להפריד מיואב כבר בישיבה הקודמת אבל יואב לא היה זמין מסיבה משמחת – סיור בוטני לחרמון. אז תודה רבה על כל השנים הרבות והתרומה שלך, יואב, בכל השנים הללו, ואיחולים לעוד הרבה שנות סיורים ברחבי הארץ.

מר יואב שגיא :

תודה רבה. לאחר שנים שבהם צריכים היינו, לא פעם, למדוד את מידת ההצלחה בשמירה על הטבע והנוף על פי מידת הכעסים שעוררנו אצל אלה שהשמירה על הטבע הפריעה לתכניותיהם ומיזמיהם, נעים לשמוע את דברי הברכה וההערכה. שאיפתנו האוטופית הייתה ועודנה להיות "צדיקים", כדברי האמרה: "צדיקים מלאכתם נעשית על ידי אחרים". הדרך ליעד הנכסף והבלתי אפשרי הזה הייתה במאמצי הטמעה של ערכי שמירת הטבע והנוף בחוקי המדינה ובהתנהלות רשויותיה. בתחום זה היו הצלחות מרשימות ובהן השינוי המהפכני במדיניות התכנון וניהול המקרקעין שכוללים היום עקרונות מקיימים ובשיפור ההגנה המוענקת לשטחים הפתוחים. אבל המלאכה בשמירה על ההישגים ובשיפורם ושכלולם עדיין רבה וקשה ולמועצת גנים חלק חשוב בה כבעבר.

הגיע זמני לפרוש מהמועצה, לפנות את הדרך לצעירים ממני ולהתפנות למשימות ועיסוקים אחרים, בהם כתיבה של ספר העוסק במהלכים ומאבקים לשמירת הטבע והנוף ובחינת השינויים שחוללו ביחס אל הטבע ואל הנוף. אני מאחל לכם, חברי המועצה, המשך עמידה על המשמר והצלחה רבה.

2. אנחנו עדיין מחכים למינויים חדשים לחברי מועצה עם השרה החדשה. מקווים שיתממש. הרשימה עברה אליה.

3. אישורים:

גריעה משמורות טבע מוכרזות ע"פ תמ"מ 14/4 שינוי 79 :

כ-3,370 דונם **משמורת טבע עשור** (מתוך שטח הכרזה של כ-308,800 דונם), שטח של כ-250 דונם **משמורת טבע נחל שיזף** (מתוך שטח הכרזה של כ-52,600 דונם) וגריעה של כ-4,160 דונם **משמורת טבע מכתשים עין יהב** (מתוך שטח הכרזה של כ-274,500 דונם).

ההחלטה התקבלה פה-אחד.

2. תמ"מ 21/3 שינוי מס 50: מסדרון אקולוגי מחוז מרכז

מטרת הדיון: הצגת התכנית.

נוכחים בדיון:

ד"ר איריס ברנשטיין – נציגת מנהל התכנון – אגף תכנון משולב מחוז מרכז

גב' עדית קרמר – נציגת לשכת התכנון מחוז מרכז

גב' מירה אבנרי – מתכנתת סטטוטורית מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים

ד"ר יריב מליחי – אקולוג מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים

פרופ' ערן פייטלסון:

דיון זה מתקיים בהמשך לדיונים שהיו לנו. מסדרונות אקולוגים נמצא בחזית העשייה הסביבתית. במחקר שערכנו על השפעות הותמ"ל על ההשפעה העיקרית על שטחים פתוחים היא הפגיעה ברצף השטחים הפתוחים. שמירת המסדרונות היא מענה לכך. נושא זה נמצא במוקד השיח התכנוני כיום. המסדרונות נכנסו לראשונה לתמ"מ א 35 בתיקון 1.

האזור המאויס ביותר מבחינת רצף השטחים הפתוחים הוא מחוז מרכז. לכן מדובר בדיון קרדינלי. מדברים כאן בפעם הראשונה על שינוי לתכנית מתאר מחוזית תמ"מ 3 / 21 כדי לעגן מסדרונות אקולוגים ולתת להם ביטוי מרחבי. לכן אנו שמחים שתכנית זו מגיעה לפתחנו.

גב' עדית קרמר:

מחוז מרכז הבין את חשיבות השמירה על השטחים הפתוחים הערכיים במקביל לצורך בהגדלת היקפי פיתוח.

תמ"מ א 1/35 יצרה את הציר האקולוגי אבל לא קבעה לגביו שטח ואין לגביו הוראות מחייבות. עוד טרם ההחלטה על התכנית האסטרטגית הועדה המחוזית קיבלה החלטה להכין תכנית מתאר מחוזית למסדרון האקולוגי. התכנית הוכנה על ידי מינהל התכנון, משרד החקלאות ורטי"ג ולא על ידי משרד תכנון.

התכנית נבנתה על שיתוף פעולה בין רטי"ג ומשרד החקלאות. מרטי"ג ליוותה את התכנית מירה הולדר אבנרי, יריב מליחי ודודתן רותם. ממנהל התכנון, תמר כפיר, מגי ברטן ואיריס ברנשטיין. ממשרד החקלאות רענן אמויאל, טובית בן שושן וחגי שניר. נעשתה עבודה מעולה והפכו את התכנית למסמך שניתן להתגאות בו. תודה לכולם.

התכנית אינה מונעת בהכרח פיתוח אלא מנסה לקבוע חוקים לפיתוח במסדרון ושמה את המסדרון האקולוגי על השולחן. כל תכנית בתחום המסדרון צריכה לבחון באיזה אופן היא מתייחס אליו ובאיזה אופן היא מונעת פגיעה בו.

ד"ר איריס ברנשטיין:

התכנית למסדרון האקולוגי החלה ביוזמת מחוז מרכז של רשות הטבע והגנים בהובלת מירה אבנרי מתכנתת המחוז במטרה להטמיע את המסדרון האקולוגי הארצי בתכניות כוללניות. במסגרת דיונים עם לשכת התכנון של מנהל התכנון במחוז מרכז, הוחלט בלשכת התכנון לקדם תכנית מחוזית חלקית למסדרון אקולוגי, באמצעות שלושה יוזמי תכנית: לשכת התכנון, רשות הטבע והגנים ומשרד החקלאות. עם סיום העבודה הגיעה התכנית לדיון במסגרת התכנית האסטרטגית 2040 של מטה מנהל התכנון. שם הוחלט לראות בתכנית נגזרת חשובה לקידום באמצעות האגף לתכנון משולב בראשותה של תמר כפיר, אשר מובילה את פרק השטחים הפתוחים בתכנית האסטרטגית. במסגרת זו המשיך תהליך התכנון של המסדרון במחוז מרכז, במטרה לייצר שפה אחידה כלל ארצית למסדרונות אקולוגיים, ותכנית מתאר פשוטה ונגישה כדוגמה למחוזות האחרים.

התכנית מתווה את המסדרון האקולוגי הארצי צפון-דרום בחלק המזרחי של מחוז מרכז, כשהוא מתחבר לרצועת ההר במחוזות חיפה וצפון, מצפון למחוז, ולרצועת ההר הדרומית במחוזות ירושלים ודרום, מדרום למחוז. כמו כן, מהווים חמשת הנחלים הראשיים במחוז מרכז וסביבותיהם מסדרונות ארציים: אלכסנדר, פולג, ירקון, איילון ושורק.

בנוסף למסדרונות הארציים יש בתכנית: מסדרונות אזוריים, תשתיות ירוקות וצווארי בקבוק. המסדרונות האזוריים מהווים רשתות אקולוגיות באזורים כפריים מוטי פיתוח ועיתירי קיטוע, בהם שרדו יונקים בינוניים ו/או קטנים ומינים רבים אחרים. התשתיות הירוקות מהוות רצועות צרות של שטחים פתוחים אשר מחברות את המסדרונות הארציים ו/או האזוריים אל תוך שטחים בנויים. צווארי הבקבוק הינן רצועות צרות של מסדרון אקולוגי ארצי אשר בגלל רוחבו מגביל ולעיתים אף חוסם מעבר ליונקים גדולים ואחרים. צווארי הבקבוק הם קריטיים, מבחינת הדחיפות התכנונית, לשימור כשטחים פתוחים. במסגרת הפרק לשטחים פתוחים בתכנית האסטרטגית 2040 הוכנה שכבה ארצית לצווארי בקבוק במטרה להטמיעם בתכניות בכל הארץ כאזורי "אל געת" מבחינת פיתוח. המסדרונות האקולוגיים מתוכננים על בסיס מינים של בעלי חיים, המהווים "מיני מדד" למעבר. מיני המדד הם בד"כ בעלי החיים הגדולים והרגישים ביותר, שמעבר שלהם מהווה אינדיקציה למשרעת של מינים רבים נוספים. במקרה של התכנית המחוזית למסדרון במחוז מרכז הצבי א"י מהווה את מין המדד לעבירותו של המסדרון האקולוגי. במקומות בהם הצבי לא יכול לעבור נבחר הצבוע כמין מדד במקום הצבי.

התכנית למסדרון אקולוגי במחוז מרכז היא התכנית הראשונה שהסתיימה וככזו החלה בקידום סטטוטורי. זאת משום שאזור המרכז נמצא בלחצי פיתוח אדירים ולכן יש דחיפות גבוהה לשמור על רצפים פתוחים לפני שיחסמו באופן בלתי הפיך.

תשריט והוראות התכנית פשוטים ומגישים והם כוללים ארבע קטגוריות בלבד: מסדרון ארצי, צוואר בקבוק, תשתית ירוקה, מסדרון אזורי.

עקרונות התכנית המחוזית למסדרון אקולוגי :

- המסדרון לא משנה את ייעודי הקרקע.
- התכנית מתבססת על עקרונות אקולוגיים.
- התכנית מתבססת על עוגנים סטטוטוריים, מתבססת על שטחים פתוחים לשימור כמו גם שטחים משלימי רציפות בייעוד חקלאי, המקבלים באמצעותה הגנה גבוהה יותר.

גב' עדית קרמר :

מציגה את מסמכי התכנית ממצגת.

התכנית מתבססת על עקרונות אקולוגיים. מתבססת על **שאלון אקולוגי**. כל תכנית גם אם היא שמורת טבע נדרשת לעשות את הבדיקה על פי השאלון.

התכנית לא משנה ייעודי הקרקע בתמ"מ התכנית נותנת עוד שכבת מידע על גבי שכבת התמ"מ. השאלון נותן למתכנן את הפרטים: האם התכנית חוסמת את המסדרון? האם התכנית מצמצמת את צוואר הבקבוק והאם יש לתכנית השפעה על המסדרון.

צוואר הבקבוק: בשל הפיתוח במחוז חלקים גדולים של השטחים הפתוחים מנותקים ואין יותר מסדרון רציף. לאורך החוף – המסדרון נקטע בפיתוח עירוני לרוב, במרכז המחוז, המסדרון מקוטע וכמעט ואין קשר בין שטח פתוח אחד לשני ולכן הוא הוגדר כמסדרון מחוזי ובחלק המזרחי נותר רצף של שטחים פתוחים עם אזורים קריטיים שבהם נוצר צוואר בקבוק שרק באמצעות שמירה עליו ניתן יהיה לשמור על רציפות של המסדרון כולו. לכן, בצוואר בקבוק הוראות יותר מפורטות ויותר מגבילות.

התכנית הועברה להתייחסויות של הועדות המקומיות במחוז ואנחנו מקוים להביא אותה לדיון במהלך החודש הבא. לאחר מכן התכנית תובא לדיון במועצה הארצית עד למתן תוקף.

פרופ' ערן פייטלסון:

תכנית זו היא תוצר של עבודה עצמית של ועדה מחוזית מרכז, רט"ג ומשרד החקלאות. אין זה נפוץ שהגורמים מכינים תכניות בעצמם. היכולת לעשות זאת מעידה שיש כח אדם איכותי בפנים. ראוי במיוחד לציין שתכנית זו היא תוצר של שיתוף פעולה בין משרד החקלאות וגורמי שמירת הטבע ועוד כעבודה פנימית. היסטורית אלו גופים שפעלו בכיוונים נוגדים, ולכן היום כשזה קורה זה ראוי לציין. לגבי המסדרונות עצמם: אין די בייעוד שטחים. הרבה תלוי בהתנהלות בשטח – האם יש התייחסות לנושאים של גידור? מבחינת בע"ח גידור זה מכשול.

האם יש התייחסות לממשק של שטחים פתוחים? הדבר הנוסף, התכנית המוצגת היא שינוי לתמ"מ. איך התמ"מ עומדת מול ות"ל/ותמ"ל? איך זה עומד מולן כשלא מגיעות לוועדה המחוזית. כמו כן, מה קורה עם תשתיות קיימות? יש חייצים, רכבות, כבישים וכו', האם יש איזושהי חשיבה לשימוש בתכנית הזו כתכנית מנחה להשקעות, שכן יש ליצור מעברים.

ד"ר מיכל (מוקי) גרוס :

כל הכבוד על שת"פ בין הגופים ועל התוצאה, אבל לא ברור איך הממשק נכנס לכל התמונה. מבקשת גם שתבהירו את הנושא של שינוי יעוד. אמרתם שלא יהיה שינוי יעוד, אך במקרים של צווארי בקבוק, בייחוד במקומות בהם המצב כבר קשה, אם היעוד יישאר "אזור לפיתוח" - לא יהיה מסדרון אקולוגי. ציינתם שבמקרים כאלה ימצאו הפתרונות - אבל זה לא תמיד אפשרי. השאלה שנשאלת זה מה יותר חזק/קובע? היעוד "אזור לפיתוח" או החשיבות של המסדרון האקולוגי? בתוכנית שהצגתם אין תשובה לשאלה זו.

מר אסף זנזורי :

אנחנו מברכים את המחוז, רט"ג, משרד החקלאות ומינהל התכנון על המהלך ושמחים שהוא מתקדם. יש לציין שמדובר במהלך מורכב בייחוד במחוז בעל לחצי פיתוח וקונפליקטים רבים כמו מחוז מרכז. אני מקווה שזה יהיה קריאת כיוון לשאר המחוזות. אני מבקש ממועצת גנים ושמורות להוציא אמירה שהיא מבקשת לקדם את נושא המסדרונות בכלל המחוזות כך, שייעשה ברמה ארצית. האקולוג שתכנן את השאלון - אני רואה הרבה יועצים סביבתיים שיכולים לכופף את האמת כך שיתאים ליזם זה סוגית בעיית הקשר בין היעוץ הסביבתי ליזם. ההמלצה שלי היא שהשאלון יעבור ליועץ הסביבתי של המחוז ומשם לרט"ג. לדעתי כל קשר בין היעוץ הסביבתי ליזם הוא פסול אבל במיוחד בנושא רגיש שכזה.

מר עודד וינר :

מצטרף לברכות על העבודה החשובה שנעשתה. מעבר לנחלים עצמם המהווים מסדרונות אקולוגיים ציינתם גם את מרחב הנחל. מה הרוחב המוגדר כמרחב הנחל? יש הבדל במסלול נחל בשטחים פתוחים, או בשטחים אורבניים. היות והתשלום לאקולוג נעשה בדרך כלל על ידי היזם, יש חשש לחוות דעת מוטעה. האם חשבו על ניתוק הקשר בין האקולוג ובין היזם באשר הוא, ולבצע את התשלום באמצעות גורם שלישי בלתי תלוי, כגון קרן אקולוגית וכד', אליה יעביר היזם את התשלום המגיע לאקולוג. עד שימצא פתרון לבעיית הזיקה בין היזם והאקולוג, האם אפשר להקים צוות מקצועי אובייקטיבי, שיבדוק את חוות הדעת האקולוגיות הניתנות ליזמים? כידוע, ישנן פלישות והשתלטויות על שטחי נוף וטבע ערכיים. האם ואיזה סנקציות יש כדי לטפל בפלישות אלו, בטרם יהפכו להתנחלויות של קבע?

ד"ר יובל ברוך :

עבודה מרשימה ביותר. כמי שעובד בגוף מקביל הנושא של התעסקות בשטחים בראייה ארצית איננה פשוטה ולכן עבודה זו יכולה להוות מודל גם לרשות העתיקות. לגבי נושא של ניוגוד עניינים. גם אנחנו ברשות העתיקות חיים את זה. ברע"ת כשבא יזם ורוצה לבצע פעולת פיקוח, באתרים בעלי ערכי מורשת או נוף תרבות, אנחנו מבצעים תהליך מוסדר של סקרים, חתכי בדיקה, חפירות הצלה וכיו"ב. כלומר אנחנו מקפידים לאסוף נתונים. כשתכנית כזו מגיעה

לבחינה ולהחלטות היא מאליו נבחנת ע"פ אותם קריטריונים. האם לא נכון שתכנית בסדר גודל כזה תלווה ברשימת קריטריונים מחייבים?
כמו כן, חשוב שנדע כעת האם התכנית המוצגת כאן תתנגש עם תכניות אחרות מאושרות, חבל להכניס את רט"ג למאבק שלא תצליח לצאת ממנה.

פרופ' חיים קיגל:

התכנית מתחשבת במצב עכשווי. האם יש מערכת בדיקה/מעקב למניעת צווארי בקבוק עתידיים?

מענה לשאלות:

גב' עדית קרמר:

לעניין הגידור: עלה לא מעט בשיח עם משרד החקלאות. למסדרון עדיף כמה שפחות גדרות אך גידור הוא חלק מהחקלאות. ההסכמה הייתה שלא נקבע הוראות לגבי גידור אולם קיימות ההנחיות בנספח ב' שמבקש ממוסד תכנון לבחון צמצום של הפגיעה במסדרון.

התכנית הזו היא לא האמצעי היחיד לשמירה על המסדרון ויש לעשות המשך עבודה עם משרד החקלאות של ניהול שטחים חקלאיים. משרד החקלאות בוחן בתכנית שהוא מכין ערכים נוספים שיש לקרקע החקלאית כדי לייצר עבורו מנגנון לשמירה על השטחים החקלאיים.

לעניין הות"ל /ותמ"ל: הן לא כפופות לתכניות מתאר ארציות למעט תמ"א 35, אולם הוא מסמך תכנוני שאני מניחה שגם הותמ"ל יידרש אליו. כאשר יבוא גוף תשתית וירצה לתכנון תשתית עילית, התכנית נותנת כלים לשמירה על רציפות המסדרון.

לגבי הגדרות בשאלון האקולוגי: נעשתה חשיבה על מסמך שייתן הגדרות יותר מדויקות לפגיעה במסדרון שקובעת לאקולוג התכנית גבולות לחוות הדעת. ההגדרה לא מתייחסת רק לרוחב המסדרון אלא גם לאחוזים שהתכנית מבקשת לפתח בתחום המסדרון.

ד"ר איריס ברנשטיין:

מדברים רק על שטחים פתוחים בין אם זה במרחב נחל או אזור אחר. הוצאנו אזורים מגורים ומוקדי פיתוח, למעט דרכים ותשתיות שהם קווים. השטחים פתוחים ומרחב הנחל הוגדר כאזור שכבר הוגדר במסגרת תמ"מ 3 / 21. הקריטריונים – התבססנו על קריטריונים בינ"ל.

לגבי הנושא של היררכיה :

קנ"מ מחוזי. ארגון הסדרת שימושי קרקע. להסדיר את הפיתוח החקלאי שייצר פיתוח בר קיימא. מאפשרים חממות מאחר שהבסיס הם שיקולים אקולוגיים צריך לספק את הפתרונות שהמסדרון ימשיך לתפקד.

לשמור על קישוריות ואיכות. עבור מקבל ההחלטות – התכנית הזו נותנת לו את ההיררכיה הגבוהה ביותר מבחינה אקולוגית.

נפגשים במסגרת הפורומים עם נציגי ותמ"ל /ות"ל כדי לצמצם את הקונפליקטים.

ד"ר יהושע שקדי:

הדיון הזה מפתיע אותי, כי כשפרסמנו את המאמר הראשון על מסדרונות אקולוגיים (בשנת 2000) ההמלצה של אדר רציבסקי, ראש מנהל התכנון, הייתה להימנע להפיכת התכנית לסטאטוטורית. הסיבה – הקרקע אינה בשלה.

במפה המקורית של שדות ושלי, לא היו מסדרונות במחוז מרכז, בשטחים שהוצגו היום.

קעת עוסקים בדקויות בנושאים שלא חלמנו עליהם בעבר.

כפי שנאמר כבר היום על ידי יואב : "צדיקים מלאכתם נעשית בידי אחרים".

התכנית הזו היא פריצת דרך מרכזית, צריך להוכיח את הצלחה, ולנסות העתק-הדבק למחוזות אחרים.

בדיון על מסדרונות אקולוגיים טענה נציגת מנהל התכנון ש"מסדרונות אקולוגיים זה לא רק אקולוגיה". זה שינוי מהותי מהתפיסה המקורית, ואני מברך על השינויים משום שהם מבטאים אימוץ הרעיון וצורך בהתאמה כדי ליצור הטמעה. "הילד עזב את הבית ומתפתח לכיוונים עצמאיים", וכמו כל הורה אני גאה בו.

גב תמר רביב:

מדברים על רמת פירוט גבוהה והסדרה - לא רק אקולוגית - זה הישג ורתימה של כ"כ הרבה אנשי מקצוע. חשבו שייקחו את כל זה כמודל תכנון מסדרונות אקולוגיים בשאר הארץ.

האם התכנית יכולה להנחות את מוסדות התכנון לתת הוראות להיתר או ההנחיות בתכנית מפורטת?

גב תמר כפיר:

אתחיל מהכלל אל הפרט : מנהל התכנון מקדם תכנית אסטרטגית הכוללת פרקים בנושאים של דיור, תעסוקה, תחבורה, תשתיות ושטחים פתוחים. עשייה תכנונית משולבת זו, המלווה על ידי הולנת"ע, כוועדת עבודה, והמועצה הארצית, היא שיוצרת את הממשקים השונים בין הפרקים ומאתרת את הקונפליקטים וההזדמנויות.

במסגרת התכנית האסטרטגית נקבעות נגזרות ליישום, תכניות פעולה. תכנית הפעולה הראשונה של פרק שטחים פתוחים הייתה המסדרונות האקולוגיים באזורי הביקוש.

מחוז מרכז היה הראשון בקידום הנושא, וצריך להודות למירה אבנרי שיזמה והובילה את זה. במקביל החל הליך תכנון המסדרונות גם במחוזות דרום וחיפה. מקווה שנגיע לפריסה ארצית סטטוטורית.

מסגרת זו של התכנית האסטרטגית היא גם זו מאפשרת לאתר, למשל, קונפליקט בין תכנית לפיתוח, בכלל זה תמ"ל, לבין תפקוד של מסדרון אקולוגי.

היעד בפרק ש"פ בתכנית האסטרטגית הוא שימור המשאבים, בהתייחס למשאבי טבע, מים, תרבות וחקלאות. כל נושא מקודם על ידי צוות בהובלה של נציג מהפורום. מהתשומות של הצוותים עולה החשיבות של הגדרת הרב-תפקודיות של השטחים הפתוחים, למשל מרחב המשמש כמעבר אקולוגי, שטחי השהייה למי נגר, פנאי ונופש וחקלאות. צריך לחשוב איך מגדירים את הערכיות הגבוהה של התפקוד המשותף.

אני חושבת שהערך של התכנית זה בפשטות שלה. התכנית אינה משנה את המדיניות התכנונית הכוללת של המחוז, אלא מוסיפה לה נדבך של שיקולים תכנוניים נוספים באזורים שסומנו. שינוי מציאות. הסימון גם מהווה מסר ליוזמות עתידיות, ולכן עשוי למנוע כאלה הפוגעות ברציפות השטח הפתוח.

לגבי עורך הנספח האקולוגי – סבורה שהחשש אינו מוצדק, שכן מדובר בתהליך של הטמעה, שיעבור בקרה ע"י הגורמים הנוגעים בדבר. ניתן לראות גם את האופן שבו הוטמע הנספח נופי-סביבתי, שהוגדר בתמ"א 35, והתבונות לגבי מי שעורכים אותו. המערכת התכנונית, על כל רבדיה, לומדת את הדברים.

נושא הגידור – יש מקום לשקול את קבלת ההערה ולמנוע גידור בצווארי בקבוק, בהם ראוי לקבוע הוראות יותר מגבילות, אך לא בכל המרחבים.

סבורה שיש מקום לשקול סימון של מסדרון גם על שטחים שמיועדים לפיתוח, במקומות בהם יש מסדרונות צרים, שכן יעוד זה בתמ"מ מאפשר גם שטחים פתוחים.

לגבי המדדים שנוספו בשאלון האקולוגי – רוצה לציין כי שימוש במדדים הוא נכון כאשר הוא חד ערכי, שכן הממד עלול להפוך ליעד. אותו נתון כמותי שנקבע עשוי להתאים במקרה אחד ולא באחר, ולכן ראוי להישאר עם התייחסות ערכית ולא כמותית.

ד"ר רותי פרום אריכא:

יש הזדמנות להבין שחקלאות ואקולוגיה יכולים להתקיים יחד.

יש חקלאות מחוץ לאקולוגיה ולהפך. לא כל חקלאות צריכה להיות בתוך מסדרון אקולוגי.

תהליכים שקרו במשרד בגלל לחצים שיצרה ותמ"ל מצטלבים – עבודה על ערכיות שטחים חקלאיים, תהליך אסטרטגי העוסק בממשקים בין חקלאות וסביבה. תוצרים של תהליכים אלה משתלבים יחד עם המסדרונות האקולוגיים.

עלה פה נושא ניהול המרחב החקלאי. המשרד מנחה את החקלאיים וקובע סטנדרטים, כך בהגנת הצומח, בשירותי ההדרכה וכל אלו מסייעים לניהול נכון יותר.

כניסה לפרטים בנושא הגידור עלולה להרתיע. מציעה לייצר מפרט מקצועי, מסמכי אב.

גב' עינת בורנשטיין:

קק"ל מברכת על הכנת תכנית זו, ועל העבודה המעמיקה שנעשתה. קק"ל ליוותה את תהליך הכנת התכנית.

בתכנית זו, היערות מוגדרים באותו אופן בו מוגדרים שמורות הטבע והגנים הלאומיים כ'ליבות' של המסדרון האקולוגי. בכך היערות מקבלים את המעמד הראוי להם בתכנית.

החלטה:

1. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע מברכת על העבודה שנעשתה. המועצה רואה בתכנית הזו צעד חשוב ביותר ופורץ דרך למימוש הגנה על מסדרונות אקולוגיים שכן נותנת ביסוס סטטוטורי להגנה על מסדרונות אקולוגיים באזור הצפוף ביותר בישראל. על כן המועצה רואה בתכנית זו תכנית בעלת חשיבות לאומית.

2. המועצה ממליצה לקדם תכניות דומות גם במחוזות אחרים.

3. המועצה פונה לרטי"ג בהמלצה לראות על סמך תכנית זו היכן יש חסמים לרצף המסדרונות ולהעזר בתכנית זו כבסיס לפניות לקרן שטחים פתוחים בכדי ליצור את המעברים במקומות בהם המסדרונות נחסמים.

ההחלטה התקבלה פה-אחד.

2. תכנית 633-0179382: שמורת טבע חולות נתיב העשרה

מטרת הדיון: התייעצות עם המועצה לגבי שינוי יעוד מיער בתמ"א 22 ובתמ"א 1 לשמורת טבע והמלצת המועצה לאכרזת השמורה.

פרופ' ערן פייטלסון:

תכנית זו הופנתה אלינו ע"י הוועדה המחוזית להתייעצות. מהות התכנית היא הסבת שטחים המיועדים ליערות מסוגים שונים לשמורת טבע. לכאורה עפ"י תמ"א 1 תכניות כאלו לא מחייבות להגיע אלינו בשלב זה. יחד עם זאת, אנחנו גוף מייעץ לכל גופי השלטון, ובכללם כמובן הוועדות המחוזיות, לגבי כל הנושאים הקשורים לשמורות טבע וגנים לאומיים. לאור זאת כמובן נענינו לפניית הוועדה המחוזית. כמו"כ במידה שהתכנית אכן תאושר היא תצטרך להגיע אלינו לפני הכרזה. לכן במידה שנחליט שאכן ראוי להסב את השטח לשמורת טבע אנחנו יכולים כבר לחוות את דעתנו גם לגבי ההכרזה בכדי לקצר הליכים.

מר תומר גוטהלף: מתכנן המחוז, לשכת התכנון מחוז דרום:

בישיבה מס' 2019020 בתאריך 16/12/2019 דנה וועדת המשנה להתנגדויות שליד הוועדה המחוזית בהתנגדויות שהוגשו לתכנית 633-0179382 יער פארק חופי חולות נתיב העשרה, אשר מוגשת ע"י הקרן הקיימת לישראל, משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומושב נתיב העשרה (יזמי התכנית).

תכנית 633-0179382 קבעה ודייקה ייעודי קרקע ע"פ תמ"א 22 עבור ייעוד של יער פארק חופי ויער טבעי לשימור וכן תא שטח בייעוד קרקע חקלאית ע"פ תכנית 221/02/6 בהליך של אשרור לפי סעיף 7ב' לתמ"א 22, עבורם ניתנה החלטת הוולנט"ע מיום 23/01/2018. התכנית פורסמה להפקדה בתאריך 02/11/2018 והוגשו לה התנגדויות כאמור לעיל. התכנית נידונה מספר פעמים בוועדת המשנה להתנגדויות, לרבות סיור שקיימה בשטח התכנית. בתאריך 16/12/2019 דנה הוועדה בהתנגדויות, אשר הוגשו לה ע"י משרד האנרגיה-המפקח על המכרות, החברה להגנת הטבע ורשות הטבע והגנים.

הוועדה החליטה כי היא שוקלת לערוך שינויים בתכנית ולפרסמם להתנגדויות משניות ע"פ סעיף 106(ב) לחוק התכנון והבניה כדלהלן:

1. תא שטח מס' 1, המיועד לפי התכנית המופקדת לקרקע חקלאית ייעוד כשטח מתארי לחקלאות תוך שייקבע כי על אף כל האמור בתכנית אחרת, לרבות תכנית 102/02/1 "מבנים חקלאיים באזורים שייעודם חקלאי", לא יותר כל שימוש לחקלאות אלא לאחר בכפוף לאישורה של תכנית מפורטת, אשר תבחן את ההצדקה בשטח חקלאי במיקום זה לאור הרגישות הגבוהה מאד של השטח כשטח פתוח.
2. תא שטח מס' 2, שהיה מיועד בתכנית המופקדת ל"יער טבעי לשימור" יועד לשמורת טבע. התכנית תועבר להתייעצות עם מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע והקרן הקיימת לישראל, בהתאם לסעיפים 9ד' ו-9 ה' להוראות תמ"א/22.
3. תא שטח מס' 3, המיועד לפי התכנית המופקדת ל"יער פארק חופי", יועד לשמורת טבע עם הנחיות מיוחדות. ההנחיות המיוחדות תקבענה כי בשטח זה תתאפשר טיילות (ניתן יהיה להגבילה לשעות היום) ותותר הקמת תשתיות טיילות אקסטנסיביות, דוגמת שבילים, מצפורים, פינות ישיבה וכיוב' וזאת בתוך היעוד של שמורת טבע. התכנית תועבר להתייעצות עם מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע והקרן הקיימת לישראל, בהתאם לסעיפים 9ד' ו-9 ה' להוראות תמ"א/22.
4. תא שטח מס' 4, לאורך הגבול עם רצועת עזה, המיועד על פי התכנית המופקדת ל"יער פארק חופי", יועד לשמורת טבע, על מנת לאפשר בו פיקוח אפקטיבי רציף, גם אל מול צרכי מערכת הבטחון ושמירה ככל האפשר על ערכי הטבע המוגנים. התכנית תועבר להתייעצות עם מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע והקרן הקיימת לישראל, בהתאם לסעיפים 9ד' ו-9 ה' להוראות תמ"א/22.

עוד החליטה ועדת המשנה להתנגדויות של הועדה המחוזית כי "לאחר תיקון התכנית ולפני פרסומה לפי סעיף 106 (ב) לחוק התכנון והבניה תועבר התכנית להתייעצות עם מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע בהתאם לסעיף 9(ד) לתמ"א 22 ועם קק"ל בהתאם לסעיף 9(ה) לתמ"א 22 והתייחסותן תועבר בתוך 60 יום. ככל שלא תועבר התייחסותן במועד זה ניתן יהיה לפרסם את השינויים לפי סעיף 106 (ב)."

כמו כן החליטה ועדת המשנה להתנגדויות לצרף את רשות הטבע והגנים כמגישת התכנית. בתאריך 10/06/2020 התקבלה תכנית 633-0179382 שמורת טבע חולות נתיב העשרה, אשר תוקנה בהתאם להחלטת וועדת המשנה להתנגדויות.

היקפי השטחים המוצעים עבור כל יעוד הקרקע:

א. שינוי ייעודי הקרקע מיער לסוגיו (יער טבעי לשימור ויער פארק חופי) לשמורת טבע בשטח של 5,484,383 מ"ר.

ב. ייעוד קרקע חקלאית בשטח של 1,172,569 מ"ר.

לאור האמור בהחלטת וועדת המשנה להתנגדויות הועברה התכנית להתייעצות עם מועצת גנים ושמורות.

בשולי הדברים יצוין כי בינתיים הוחלפה תמ"א 22 ע"י תמ"א 1.

מושב נתיב העשרה נמצא במיקום המאתגר ביותר במדינה ואנו פועלים לחזקו. גם המושב מבין שאזור החולות שממערב לו אינו מתאים מבחינה תכנונית להשלמת המשבצת החקלאית שלו. אם יעשה המאמץ ההולם ניתן לאתר שטחים להשלמת המשבצת שאינם ממערב למושב.

האזור המוצע ליעוד כשמורת טבע כולל שטח חולות ערכי. לא הייתה על זה מחלוקת. מאחרוני אזורי החולות במישור החוף.

לאור הערכיות הגבוהה של השטח ונדירותו יש מאמץ לשמר כל דונם ולא נכון להכשיר שטח כזה לטובת פיתוח חקלאי. לגבי השטח החקלאי, הועדה החליטה, בשלב זה, להשאירו ביעוד חקלאי ולא לשנות את יעודו ליעוד מוגן יותר אך קבעה כי העוד החקלאי יהיה מתארי ויהווה עתודה שתהיה מותנית ולא יהיה ניתן לפתח אותה לחקלאות אלא לאחר שיוכח צורך משמעותי, בתנאים שקבעה הועדה.

בעתיד, ככל שלא יוכח צורך חקלאי, ניתן יהיה לעשות מהלך משלים ולשנות היעוד החקלאי-מתארי ליעוד מוגן בדרגה גבוהה יותר.

לסיכום, לאור ערכיות השטח ונדירותו סברה הועדה כי נכון ליעד את חלקו לשמורת טבע בשלב המידי, להמנע מכריית חול בו ולהפוך את החלק החקלאי לעתודה מתארי, שמימשה יבחן בעתיד בהתאם לנסיבות.

ד"ר יריב מליחי :

מדובר בשטח בעל ערכיות אקולוגית גבוה. חולות נודדים ומיוצבים למחצה. רובם נשתמרו במצב טבעי. נחל שקמה תוחם את השמורה מצפון. 70% מבית הגידול החופי נעלם כתוצאה מפיתוח עיור ותשתיות בחופי ישראל. בשמורה יש עושר מיני צומח גבוהה, הכולל מינים אנדמיים חובבי חול, עושר בע"ח. שטח משמש למינים שלא חייבים חול אך הוא בטוח עבורם וכן למינים הפסמופיליים. כח אפור, הלטאה הגדולה בישראל, מצויה באזור. בסקר שנערך נמצא כי צפיפות יחסית מחושבת היא גבוהה. ערכיות השטח יחסית לכלל שטחי החולות הינה גבוהה מאוד – נוף שלא רואים בכל מקום.

דיונות 80-100 מטר גובה. הערכיות הזו לא נעלמה כמו שקרה במקומות אחרים אלא נשתמרה להפליא. לאור כל זאת יש לקדם הכרה סטטוטורית של השטח. עוד בראשית הדרך. חשוב לציין כי הערכיות נקבעה על ידי אקולוגיים שאינם מרט"ג, אקולוגים שנשכרו להכין את התכנית. לאור ממצאי הסקר - בינואר 2011 המליצו להכריז על השטח כשמורת טבע.

גב' ענת גולד :

אחלק את דברי לכמה נושאים, בראשם פרוצדורה ומהות. **פרוצדורה** - ראשית, מביעה תמיכה שמי שהציג את התכנית זה מתכנן המחוז, כאשר היזם הינו רט"ג שהגישו בשם קק"ל ומשרד החקלאות לחילופין. שום דבר לא השתנה בשטח, ולא במהות התוכנית. כפי שאושרה על ידי הוועדה המחוזית והוולנט"ע ולכן לא ברורה בקשה זו. יתרה מכך, תמ"א 1 שאושרה לאחרונה אישרה את השטח ביעוד של יער. כל מי שכאן היה גם בתהליך, התנגד ובכל זאת בכל התהליך השטח אושר כיער. מדובר בתוכנית משותפת של קק"ל משרד החקלאות והמושב שמסדירה בין השאר שטחים. מרבית השטח בעל ערכיות גבוה ולכן גם בהחלפת שטח חקלאי ביער ולהפך מדובר היה בהחלפה בשטח ערכי אחד מול השני. השיקול היה לא לפגוע בשטחים בלתי מופרים ולנסות להרחיב את שטחי החקלאות בצמידות דופן לאלה הקיימים. מתכנן המחוז חזר ואמר בדבריו שמדובר על שינוי מהותי. גם אנו סבורים כך כולל שינוי בעורכי התכנית, מתכנן התוכנית שהתפטר וכו'. לכן זה מצריך תכנית חדשה ותהליך ודרך כמו כל תכנית אחרת כולל ועדה מקומית, ופרסום להפקדה. ובוודאי כשמדובר ב700 דונם שלא היו ביעוד יער באף תכנית וייעדו עכשיו ליער או שמורה. לא ברור למה מבוקשות הנחות בתהליך זה.

במהות - השטח מבחינת ערכיות לא נופל גם אם מדובר ביער. זה הוכח לאורך השנים. אין פגיעה בשטח. ואפילו בסקירה של אקולוג רט"ג צוין שבשטח נמצא כוח ואילו בחולות ניצנים לא - והרי שם זה שמורת טבע וכאן יער, כך שזה מוכיח את ההגנה על השטח. בנוסף אקולוג המחוז ציין בכל דיון שהשטח מצריך הגנה מרבית או שמורת טבע או יער ביעוד חורש לשימור וכך זה בוצע. יש מלא ציטוטים שלו בהקשר זה. ייעוד יער כפי שאנו מקדמים הוא ברמה הגבוהה ביותר של שימור אפילו יותר ממה שרט"ג מתכננים. בתכנית שלנו אין שימושים של חניונים דרכים מצפורים וכו' ובתכנית רט"ג כן. יש לי עוד דוגמאות מפתיעות. לדוגמא רט"ג התנגדו לפיתוח חניוני דרך לאורך כביש 90 בכניסה לשטח בתוכנית יער השיטים בערבה דרומית אבל חודש אחרי קידמו תכנית כזו בשטים בערבה תיכונה כולל מקום התכנסות לתושבי המועצה שקק"ל התנגדה וזה הוסר. אשמח לשמוע איך זה מתסדר לכם?

אם נשווה, האם אפשר לקחת תכנית של פיתוח מסוג שהוא, כמו אזור תיירות ולשנות רק את הייעוד למגורים? או ממגורים א לבי מבלי להכין תכנית חדשה, לבחון את כל ההיבטים? למה כאן זה מותר? יער נתיב העשרה נשמר מצוין. קק"ל שומרת על היער מבחינה תכנונית סטטוטורית, כך בעבר הגנה על השטח מפני כרייה שהוצעה בתמ"א 14.

לנושא פיקוח - קק"ל נעזרת בכל הגורמים ויש מספיק דוגמאות שגם רט"ג מבקשת סיוע מאותם גורמים ולכן בסופו של דבר השטח נשמר גם כיער. יש לי דוגמאות שרט"ג מבקשים סיוע כספי מקק"ל למעקה חסימת שטח בדיונה באשדוד או לחילופין מצאנו ציטוטים של דר פועה בר ואחרים שיש בחולות ניצנים מינים פולשים. זה מצטרף לכך שרט"ג לפני מעל 10 שנים קיבלו את השטח לשמורה ואילו תכנית הממשק שלהם הסתיימה עכשיו- מבחינתנו זה ניהול שטח בעיתי וברור שפחות מקצועי משלנו. לכן, לסיכום—לאור ייעודו ואשרורו כיער בתמ"א 1, ולאחר ששום דבר בשטח לא השתנה מאז קק"ל הכינה וקידמה התכנית אני לא מבינה למה דנים בזה. כאן וכך.

ד"ר רותי פרום אריכא:

התכנית ליער הוגשה ע"י משרד החקלאות יחד עם קק"ל ועם המושב. התקבלה החלטה של ועדת ההתנגדויות בוועדה המחוזית שקבעה שרט"ג תצטרף למגישי התכנית, אולם בפועל הרט"ג פעלה לבד והגישה את התכנית לשמורת טבע בלי ששיתפה את מגישי התכנית אליהם התבקשה להצטרף. משרד החקלאות לא קיבל על כך הודעה בעת התכנית השתנתה והוגשה לאחר שינוי מהותי גם בשמו. אני רואה לנכון להעיר זאת גם אם זה נראה כביכול טכני בלבד. זה לא תהליך תקין. לא ידוע לי שהמועצה יכולה לבקש המלצה על הכרזה לפני שהתכנית אושרה. מדובר בתכנית שהחלה את דרכה בשתי תכניות: רט"ג הגישו תכנית לשמורת טבע וקק"ל הגישו תכנית ליער. הוועדה המחוזית הכריעה בדבר. ובהמשך גם החלטת הולנת"ע קיבלה החלטה ביחס לתכנית היער שקבעה שיהיה יער טבעי לשימור ברובו. ועדת התנגדויות לא טרחה להודיע ולעדכן את מגישי התכנית ליער כי זו שונתה לתכנית לשמורת טבע. אני מרגישה אי נוחות עם העניין הזה. קק"ל התגייסה להכנת התכנית והנספחים כדי לאתר שטחי משבצת לנתיב העשרה. התכנית הזו נולדה על בסיס תכנית מאושרת למשבצת הישוב שפונה מחבל ימית. לא מכירה הרבה תכניות שמציגות את כל משבצת כחלק מתכנית. הוראות התכנית קבעו כבר אז כי כל בניה או פיתוח ידרשו לתכנית מפורטת. אולם, ועדת המשנה להתנגדויות קבעה כי גם העיבוד החקלאי יידרש לתכנית. זה איננו תואם את חוק התכנון והבניה, בו אין דרישה להכין תכנית סטטוטורית לעיבוד חקלאי. אף אחד לא ערער על הצורך של נתיב העשרה במשבצת חקלאית. השינוי שנעשה לא תקין, היה ראוי לאפשר למגישי התכנית לשקול את העתידה של התכנית לאחר שינוי כה מהותי. לקחת פלטפורמה של יער וחקלאות ולהגיש תכנית מתוקנת לשמורת טבע! זה מוגזם. אנו סבורים כי מוקדם מדי להתייחס ולהחליט לגבי עמדת המועצה להכרזה. אני מבקשת שהמועצה תבחן היטב אם ראוי שנתייחס לאור הפגם בתהליך שציינתי.

מר אסף זנורי:

אני שמייצג גופים סביבתיים בציבור מתפלא לשמוע את נציגת קק"ל מעלה תלונות פרוצדורליות. יש לשמור על מעמד הציבור בהתנגדויות; מערכת התכנון וחוק התכנון והבניה דוחים את מעורבות הציבור לסוף ההליך לשלב ההתנגדויות דבר שפוגע ביכולתו של הציבור להשפיע על התכנית. לכן, חובה עלינו לשמור על זכות (שגם ככה לא מספקיה) במצב הקיים זוהי הדרך, שציבור וגופים יכולים

להשפיע, על עולם התכנון. לכן, התנגדויות יכולות להפוך תכנית לא משנה מה השלב שלה וכמה היא מתקדמת.

אני חושב שיש לעשות בחינה של כל שטח יער או אחר ולבחון האם שטחים מסוימים ראויים להיות שמורת טבע. לכן, אני מברך על החלטת ועדת משנה להתנגדויות שכן, היא החלטה נכונה ולא נכון להתווכח אליה ברמה הפרוצדורלית רק ברמה המהותית האם השטח ראוי להיות שמורת טבע. שמורת טבע מוכרזת נותנת הגנה גבוהה ביותר. היכולת לפקח היא הרבה יותר גבוהה על מנת שיוכלו לגרוע משמורת טבע צריך ללכת לממשלה. לכן, נכון לקחת אזורים חשובים מבחינה סביבתית ולהפוך אותם לשמורת טבע. אני חושב שהיה נכון לקחת את כלל השטח גם החקלאי ולהפוך אותו לשמורה כמו כן, ליצור רצף עד השומרה הימית. אך אני מכבד את ההחלטה של ועדת המשנה ומברך על התכנית.

גב' תמר כפיר :

מתוך ההבנה של ערכי השטח סבורה שיש להעריך את העבודה התכנונית שנערכה על ידי הועדה המחוזית. מודה למתכנן המחוז שהצטרף לדיון והציג את הדברים, שכן יש בכך תרומה לעבודת הועדה, ומקווה שמתכנני מחוז נוספים ילכו בעקבותיו.

לגבי הפרוצדורה התכנונית, במסגרת החלטת הועדה המחוזית נשקלו שינויים בתכנית, ומשכך פעלה על פי סעיף 106ב' לחוק, שהוא כהפקדה חדשה. זו הדרך הראויה והנכונה במקרה זה, ולכן לא מבינה את הטענה.

נושא הפיקוח אינה מעניינה של תכנית. במקום בו קיימים כלים רגולטיביים שמאפשרים פיקוח ברמה גבוהה, ראוי להשתמש בהם.

בהוראות תמ"א 1 יש התייחסות של שינוי סיווג של שטח מוגן (יער לסוגיו, שמורה, גן לאומי). ההליך מחייב התייעצויות, ויש עדיפות להעלאת רמת השימור של השטח.

לא הבנתי את ההערה של רותי לגבי מגיש התכנית ולגבי השינויים שנערכו בתכנית, שכן זו דרכו ואחריותו המקצועית של מוסד התכנון, ונציג משרד החקלאות חבר, למיטב ידיעתי, בוועדה המחוזית. לגבי היעוד החקלאי, במקום שבו ראוי שהשטח יישאר ללא מבנים ניתן לקבוע "שטח חקלאי פתוח", המוגדר במבא"ת, כפי שגם נעשה בתכנית מתאר כוללנית של דרום השרון, לצורך שמירת רציפות השטח הפתוח.

היות והתכנית מוגשת למועצה כדי להמליץ לגבי הכרזת השמורה, בגלל הספקות שיש לגבי שטח חקלאי, מציעה לשקול את הרחבת ההמלצה גם לשטח החקלאי, ככל שיוחלט על שינוי יעודו לשמורה.

גב' יעל אולק :

לא מבינה למה אנחנו צריכים לשמוע את ההיסטוריה של מערכת היחסים בין קק"ל לרט"ג ואת הוויכוח של קק"ל של מי שומר יותר על הטבע. לשמורת טבע יש את ההגנה הגבוהה ביותר על השטח. לא נשארו כמעט בתי גידול חוליים לאורך מישור החוף. רוב המינים בחולות הם מינים פסמופילים שלא יכולים לחיות בבתי גידול אחרים ומרביתם מינים בסכנת הכחדה. יש חשיבות עצומה לקדם שמורת טבע בחולות נתיב העשרה.

גב' תמר רביב:

אזור זה נמצא במסמך המדיניות של המשרד לשימור חולות מישור החוף עם המלצה לשנות ליעוד של שמורת טבע.

באמנת המגוון הביולוגי, עליה חתומה מדינת ישראל יש כוונה לאפשר הגנה גבוהה על מערכות אקולוגיות שנמצאים בתת ייצוג בשטחים המוגנים. בישראל כשליש מהמערכות האקולוגיות נמצאות בתת ייצוג בשמורות הטבע והגנים הלאומיים. יש 9 מערכות בתת ייצוג וחולות מישור החוף הוא אחד מהם. המדיניות של המשרד היא לקדם הכרזה על כל המערכות האקולוגיות, כך שלפחות 17% מבית גידול יהיה מיוצג בש"ט או ג"ל.

מכיוון שאזור זה הופך למוטה פיתוח, לכיוון של אנרגיות מתחדשות וחקלאות, חשוב שכאן תהיה שמורת טבע.

גב' מירה אבנרי – מתכננת סטטוטורית מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים:

התכנית הזו נמצאת על שולחן ועדות התכנון ועל שולחן רט"ג הרבה מאד שנים. השטח צריך להיות שמורת טבע. השטח הזה לא מנוהל על ידי רט"ג, אך רט"ג שומרים עליו מפאת צייד, טרקטורונים ושמירה על ערכי טבע. לפני כשבועיים מזכירת המושב ביקשה עזרה באכיפה. הצבא עובד מולנו בכל עבודה שהם רוצים לעשות בשטח הנ"ל. מדובר בשטח שהינו שטח אש. לאחרונה הכנסנו בתכניות שמוציאות חול במסגרת בניה להחזיר את החלול לשטחים פגועים כמו בנתיב העשרה.

מר תומר גוטהלף:

בהתייחס לדברי נציגת קק"ל אציין כי הבדיקה האקולוגית שנערכה ע"י מגישי התכנית ובהם קק"ל עוד בראשית הדרך, הוגשה והצגה לוועדה המחוזית, הגיעה לכלל מסקנה שלאור ערכיות השטח רובו צריך להיות מיועד כשמורת טבע. הדברים לא השתנו. בדיון שהתקיים בפנינו מושב נתיב העשרה ציין כי מקובלות עליו חלופות אחרות להשלמת המשבצת ואין צורך דווקא בשטח זה לחקלאות. אציין כי המושב יזם תכנית למתקן סולרי במקום חקלאות, בתחום שטחי החקלאות הקיימים ויש בכך אינדיקציה כי אין לו צורך בשטחים נוספים מערבה. מה שהוחלט בעניין השטח החקלאי- שיהפוך לעתודה לחקלאות הוא לא יוכרז כשמורת טבע. זה היה האיוון. מציין שהשטח המיועד לחקלאות אינו חלק מההתייעצות הזו.

ד"ר מיכל (מוקי) גרוס:

מאוד שמחה לראות שהגופים השונים נאבקים בניהם, מי שומר טוב יותר על המקום. אם כולם מסכימים שמדובר על שטח עם ערכיות גבוהה אזי ההחלטה פשוטה וברורה - לתת למקום את המעמד הסטטוטורי הגבוה ביותר כדי לשמור עליו- כלומר ליעד אותו כשמורת טבע ושהגופים ישתפו פעולה כדי לעשות זאת הכי טוב שאפשר.

ההחלטה לא צריכה להיקבע לפי מי ישמור (קק"ל = יער או רט"ג = שמורה)

גב' אילנית זלינגר :

מדובר בשטח בטחוני. נעשה עם הרבה שת"פ. בעד שיהיה שמורת טבע. יחד עם זאת הפעולות הביטחוניות יצטרכו להמשיך להתקיים שם. השימוש הבטחוני יישמר.

פרופ' ערן פייטלסון :

בפועל שטח זה הוא לא יער למרות שיש שם יעוד סטאטוטורי. בפועל מדובר בבית גידול חולי, ועל חשיבות בתי גידול אלו עמדנו לא פעם. אלו הם מבתי הגידול המצויים במחסור הגדול ביותר. היכולת להכריז על שטח כשמורת טבע מאד משמעותית. ברגע ששטח מוכרז יש שכבת הגנה נוספת. יתר על כן, הכרזה היא מקור הסמכויות של פקחים בשטח. היא נותנת להם יכולת שיטור. לכך יש חשיבות רבה, שכן אין די ביעוד והכרזה אלא יש לפקח על הנעשה בשטח בכדי לשמור על המערכות הטבעיות המצויות בו.

ההחלטה לה אנו נדרשים היא בשתי רמות:

אחת, האם אנו ממליצים ששטח זה יהיה שמורת טבע?

בעד שמורה : 8 חברים.

בעד להשאיר במצב כיער – 3 חברים.

1 חבר נמנע

הוחלט ברוב קולות שהשטח ראוי שיהיה שמורת טבע.

הצעה של ד"ר אינג' רותי פרום אריכא :

מציעה לדחות את ההמלצה להכרזה עד אחרי 106 ב', הפקדה מחדש. התכנית תשוב למועצה לאחר ההכרעות בוועדת התנגדויות.

אין ספק שהשטח הזה חייב הגנה. לא לחינם ויתרנו על 2,000 דונם חקלאות לטובת שטחים לשימור. אך בהכרזה יש לדון רק לאחר שהדיון התכנוני ביעוד השטח יסתיים.

בעד המלצה הכרזה כבר כעת : 7 חברים.

נגד להמליץ כעת : 4 חברים.

הוחלט ברוב קולות להמליץ להכרזה את שמורת טבע חולות נתיב העשרה.

החלטה:

1. המערכות הטבעיות של חולות הים התיכון הן מהמערכות המאוימות ביותר בישראל.

המערכת החולית נשוא התכנית היא מהרחבות שנותרו בארץ. אי לכך המועצה רואה חשיבות

בקידום שמורת טבע בתכנית זו.

2. אחד האיומים על המערכות הטבעיות החוליות היא פעילות לא חוקית בשטח. אי לכך יש

חשיבות שיתקיים פיקוח הדוק על הנעשה בשטח. לאור זאת מועצת גנים ממליצה להכריז על

השטח כשמורת טבע, לאחר שיושלם ייעודו כשמורת טבע בהליך התכנוני.

4. תכנית 301-0690669: שמורת טבע גבעות אלונים

מטרת הדיון: מבוקש שינוי יעוד גן לאומי בתמ"א 1 לייעודים: שמורת טבע, יער, שטח חקלאי פתוח, ודרך, ושינוי יעוד שמורת טבע בתמ"א 1 לשטח חקלאי פתוח. והמלצת המועצה לאכרזה את שמורת טבע גבעות אלונים בשטח של כ- 9,055 דונם.

פרופ' ערן פייטלסון:

מזכיר שקיימנו סיור לשטח זה ועמדנו על החשיבות של הקישור בין הכרמל לגליל.

מר מיקי לדל – מתכנן גליל תחתון וכרמל, מחוז צפון, רשות הטבע והגנים:

התכנית נמצאת במערב הגליל התחתון, בתחום גבעות אלונים שפרעם. מדובר ברצף שטחים פתוחים במרחב התחום בין הכבישים 70-75-77-79.

מטרות התכנית:

שמירת בתי גידול (חורשים, בתות, נחלים).

הגנה סטטוטורית על המסדרון האקולוגי בין הכרמל לגליל.

פירוט ודיוק של הגן הלאומי ושמורת טבע בתמ"א 1, תמ"א 35, תמ"מ 6.

קיים מגוון בתי גידול בתחום השמורה. בשנים האחרונות נעשו סקרים בתחום השמורה – סקר יונקים וסקר זוחלים שבו נמצאו 15 מינים שונים, כשהמגוון הגדול רחוק מיישובים, בלב השטח.

יש חשיבות גדולה לקידום השמורה מהסיבה שהיא מטמיעה בתחום הסטטוטוריקה את המסדרון

האקולוגי בין הכרמל לגבעות נחל ציפורי.

בנוסף, קיימת חשיבות גדולה לשמירה על הנחלים קישון וציפורי מהסיבות הבאות:

1. כבית גידול לח – צומח אופייני ומינים נדירים, מיני דגל כצב רך, לוטרה, מיני דגים, דו-חיים כחפרית.
2. כמסדרון אקולוגי אורכי מזרח מערב.
3. כ"אבן מדרך" במסדרון האקולוגי מהכרמל לגבעות אלונים.

עקרונות תכנון:

שמירת שטח פתוח רציף שישמר את המעבר האקולוגי בין גושי ההתיישבות תוך שמירה על ערכי הטבע בתוכנית.

רמת פיתוח מינורית ללא בינוי, המאפשרת ביקורי קהל באופי של שהיית יום, טיולים רגליים וטיולי אופניים, ללא כניסת רכב. בתחום השמורה עובר היום שביל ישראל בלב השטח.

רקע סטטוטורי:

תמ"א 1 – שטחים מוגנים. תמ"א 35 – שמורות וגנים. תמ"מ 6 שמורות וגנים.

השלמה של תכניות מפורטות לשמורות טבע באזור, והתכנית גובלת בתכניות מפורטות ליערות.

תכנית מתאר רכסים אושרה בפברואר 2020: קיימת חפיפה עם השמורה, הנדרשת לתיקון.

החלטת הועדה – לצאת מגבולות תכנית המתאר רכסים.

בינוי קיים בשטח:

הבינוי נמצא בשטחי מדינה ושטחים פרטיים. לחלק מהמבנים הוצאו צווי הריסה, שלא מומשו. בחלק ממבנים אלו, מתגוררים תושבי "זבידאט מערב-מערב", שלהם אושרה בשנת 2010 תכנית לשכונה חדשה בתחום בסמת טבעון. על אף שהתכנית קודמה בשיתוף עם התושבים ובהסכמתם – מעבר התושבים לשכונה מתעכב ללא סיבה ברורה, והתכנית טרם מומשה. כתוצאה מכך, התושבים חיים עדיין בלב השמורה.

השלמה תכנונית לנחלים קישון וציפורי: יש לתת להם הגנה מתאימה.

השלמה תכנונית לנחל ציפורי:

נחל ציפורי גובל בשטח הצפוני של השמורה, ומסומן בצורה מקוטעת בייעוד "נטיעות גדות נחלים" בתכנית היער המאושרת (יער קרית אתא). בשל כך, תכנית השמורה משלימה תכנונית את קטעי הנחל, שנותר ללא הגנה סטטוטורית ומגדירה אותו בייעוד שמורת טבע, בהתאמה לשמורת טבע בתמ"מ 6.

השלמה תכנונית לנחל קישון:

קטע נחל קישון בתחום התכנית, עובר בתחום השטח החקלאי והוגדר בייעוד שמורת טבע. בתמ"מ א 1 מוגדר הנחל בייעוד יער פארק.

החלטת הועדה המחוזית – להגדיר את קטעי הנחל בייעוד "נחל", כשהסדרה ופיתוח במקטעים אלו יתואמו עם רט"ג. עם זאת, רט"ג סבורה שאין לתת לנחלים הגנה באמצעות ייעוד "נחל". דוגמא לכך, משמורת טבע נחל יבנאל, שהוחלט שהנחל יוגדר בייעוד "נחל". כתוצאה מכך, באופן אירוני, השמורה הוכרזה ללא הנחל, היות והוא לא היה בייעוד שמורת טבע. בשנים האחרונות, רט"ג נאלצה להכין תכנית שינוי נקודתית לנחל עצמו כדי להפוך אותו לייעוד שמורת טבע ומכוח ייעוד זה ניתן יהיה להכריז כשמורת טבע גם על הנחל.

החלטת הועדה המחוזית כוללת הגדלת הקו הכחול של התכנית, בצד המזרחי והצפון מזרחי של נופית, בהתאמה לגבול הגן הלאומי בתמ"מ א 1. בצד מזרח – נותר "חור" בין התכניות המאושרות של נופית והשמורה, ועל כן החליטה הועדה שיש להגדיר כשמורה את הקטע שמוגדר כגן לאומי בתמ"מ א 1. יתרת השטח יוגדר בייעוד "חקלאי פתוח".

מצפון מזרח לנופית – השטח בפועל הינו חקלאי ולכן החליטה הועדה להגדירו בייעוד "חקלאי פתוח".

גב' הדס סיסו אהוביה:

הוועדה המחוזית החליטה להפקיד את התכנית ביום 20.05.2020 הסכימה וברכה על התכנית. הוועדה רואה את חשיבות ביצירת רצף של השטחים הפתוחים במרחב והגנה עליהם ויצירת מסדרון אקולוגי שיאפשר מעבר מהכרמל לגליל.

בהחלטתה נקבעו שינויים בקו הכחול של התכנית (גריעות ותוספות). לכן שיעורי הגריעה המפורטים בהחלטתה בסעיף 32.1.2, לפי תמ"מ א 1, אינם סופיים.

הוועדה המחוזית קבעה בהחלטתה, סעיף 32.1.3, כי היא מסמיכה את לשכת התכנון לדייק את שיעורי הגריעה לאחר תיקון התכנית. ככל ויהיו שינויים מהותיים התכנית תובא לעדכון חברי הוועדה.

יצוין כי השינויים שהתקבלו בהחלטת הוועדה מקובלים על רט"ג.

ביקשנו לגרוע ולהוסיף מקטעים שונים בתכנית לכן אנחנו בהחלטת ועדה מחוזית השארנו סעיף גמישות לעניין שיעור הגריעות לפי תמ"א 1.

לגבי הנחלים – שני מקטעים קטנים של הקישון וציפורי. נחל הקישון הכלול בתחום התכנית הוא לא חלק של מהשטח הטבעי והערכי של השמורה המוצעת אלא נמצא בתחום שטח שנקבע ביעוד קרקע של "חקלאי פתוח". נחל ציפורי מבחינה גיאוגרפית אף הוא אינו חלק מהשמורה ואף לא ברציפות של הקו הכחול של התכנית.

הוועדה המחוזית בהחלטתה להפקיד את התכנית החליטה לסמן מקטעים אלו של הנחלים ביעוד של נחל, ולא ביעוד של שמורת טבע כפי שהוצע על ידי רט"ג, זאת על מנת לא ליצור קיטוע סטטוטורי של סימון הנחלים.

גב' תמר כפיר :

רוצה לציין כי קיימת חשיבות לסימון הנחלים כשטח ולא כציר, כפי שנהגו בעבר. במקום שבו הנחל עובר בשמורת טבע, גן לאומי או יער, ראוי לסמנו ביעוד זה, ועליו לסמן בהנחיות מיוחדות את רצועת הנחל, על מנת שהתשריט ישקף את רציפות השטח המוגן. יחד עם זאת, ניתן גם לסמן נחל ועליו הנחיות מיוחדות, הקובעות את ההוראות הרלוונטיות לאותו יעוד קרקע של שטח מוגן. במקרה זה, נחל קישון עובר בשטח חקלאי, ומסומן כיער פארק בהמשכו דרומה וצפונה, שמחוץ לתחום התכנית, ולכן אין מקום לסמנו כשמורה.

גב' עינת ברונשטיין :

קק"ל מברכת על התכנית שיוצרת רצף של שטחים מוגנים וכוללת שטח נרחב שלא היה מוגן קודם לכן. התכנית משנה שטחים מייעוד יער לשמורה, קק"ל אינה מתנגד לשינויים אלה מלבד בשלשה אזורים :

1. **מקטע נחל ציפורי :** נחל ציפורי ברובו הוא ביעוד יער פארק בתמ"א 1, המקטע המופיע בתכנית זו לא סומן כיער פארק בשל טעות בדיוק בעת הכנת תכנית היער המפורטת 'יער קריית אתא' ולכן לא הוכנס לתמ"א 1. יחד עם זאת, בראיה רחבה ולאור העובדה שקק"ל מתחזקת ואחראית לכל אורכו של ציר נחל ציפורי, יש לכלול גם מקטע זה שימשיך את רצף נחל ציפורי ביעוד **יער פארק**. כמו כן קק"ל בשיתוף עם רשות ניקוז ביצעה בשנים האחרונות פיתוח לאורך תוואי הנחל לטובת הציבור הרחב ולשמירה על הנחל והחקלאות המסורתית בשוליו. המקטע האחרון עד כביש 70 מבוצע בימים אלו.

2. **יער טבעי הצמוד לכביש 70 (פולגון 21 בתמ"א 1)** קק"ל מתנגדת לשינוי ייעוד של יער זה לשמורה. מדובר ביער טבעי של אלונים ואלות מפותחים, היער איכותי מאוד ופולגון זה

נמצא ברצף לשטחי יער ונחל ציפורי ויוצר ממשק איכותי ונכון. כמו כן, פולגון זה מנותק משאר שטחי השמורה.

3. **מקטע נחל קישון:** התכנית משנה ייעוד של מקטע קטן מתוך יער בייעוד 'יער פארק' לאורך נחל הקישון. קק"ל מתנגדת לשינוי זה, מאחר ואין זה נכון תכנונית וממשקית, לקטוע את רצף היער בייעוד שמורה. קק"ל בשיתוף עם רשות ניקוז ורשות נחל הקישון מסיימת בימים אלו פרויקט של הסדרת הנחל ושביל הליכה לאורכו. ייעוד השטח כיער פארק אינו פוגע בתפקודו של השטח כמסדרון אקולוגי.

גב' הדס סיסו אהוביה:

נחל ציפורי, בקטע המסומן בתחום התכנית לשמור, לא מסומן יער פארק בתמ"א 1.

מר אסף זנזורי: לנושא הנחלים- לא ברור לי למה לא הכלילו את השמורה בתמ"מ באופן מלא? שביל טיולים בנופית – למה להוציא אותו מתחום השמורה?

מר מיקי לדל:

השמורה מאפשרת שבילי טיולים בתחומה, ואף שביל ישראל עובר בתחום השמורה. עם זאת, "שביל אוהד" צמוד דופן לשטחי המגורים בנופית, ונמצא בשולי השמורה. כדי להגדיר באופן ברור את גבולות השמורה, הוסכם שהשמורה לא תכלול את "שביל אוהד" והוא לא ימצא בתחום התכנית.

החלטה:

מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע רואה חשיבות רבה בקידום התכנית.

1. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה לאשר את שינוי היעוד מגן לאומי בתמ"א 1 לדרך מאושרת (כ- 56 דונם), לחקלאי פתוח (כ- 123 דונם), ליער (כ- 10 דונם), לנחל/תעלת נחל (כ- 1 דונם), לשמורת טבע (כ- 6572 דונם).
2. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה לאשר את שינוי היעוד משמורת טבע בתמ"א 1 לחקלאי פתוח (כ- 129 דונם).
3. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה לאשר את שינוי היעוד מיער טבעי בתמ"א 1 לדרך מאושרת (כ- 11 דונם), לשמורת טבע (כ- 760 דונם).
4. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה לאשר את שינוי היעוד מיער נטע אדם בתמ"א 1 לשמורת טבע (כ- 1 דונם).
5. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה לאשר את שינוי היעוד מיער פארק בתמ"א 1 לחקלאי פתוח (כ- 52 דונם), לנחל/תעלת מים (כ- 53 דונם).
6. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה לקדם לאכרזה את שמורת טבע גבעות אלונים בשטח של כ- 9,055 דונם.

ההחלטה התקבלה פה-אחד.

5. תכנית 417-0528968: גן לאומי אוג קוצני שד/222:

מטרת הדיון: התייעצות עם המועצה ליעוד השטח כגן לאומי ולדיוק שטחו והמלצת המועצה לאכרזת הגן הלאומי.

נוכחים בדיון:

גב' מירה אבנרי – מתכנתת מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים
ד"ר יריב מליחי – אקולוג מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים
מר יאיר פרידברג – פקח אזורי רשות הטבע והגנים
גב' רותי ברבי - נציגת לשכת הועדה המחוזית מחוז מרכז - נציגת הועדה
עו"ד תאופיק ג'בארין
עו"ד יהודה רסלר
עו"ד בצלאל גרוס
מר ספואת ח'טיב
מר פאיק עודה
מר מחמד ראבי
מר יוסף ראבי

גב' מירה אבנרי:

שמורת טבע אוג קוצני נולדה לבקשת ועדה מקומית דרום השרון, מר אילן שהם, אשר ביקשו לשנות את יעוד ברכת החורף ירחיב לשצ"פ ובמקום זה ימצאו שטח אחר לשמורת טבע. השטח שאנו מציגים אותו נמצא בתמ"מ/21/3 כגן לאומי בשטח של מטע אבוקדו בפועל. לאחר סיור בשטח עם מתכנתת המחוז דאז דניאלה פוסק והצוות שלה קיבלנו אישור לקדם את התכנית כשמורת טבע ולפי תמ"מ/21/3 אפשר לדייק לפי סעיף 10.1 ד"ר איריס ברנשטיין הכינה נספח נופי סביבתי. מבחינת בעליות השטח הוא במשבצת וחלק שטח פרטי. התכנית הוגשה למועצת גנים ושמורות ב 16.12.2004 (ישיבה מספר 115), נציגי הישוב מתן וירחיב מברכים על התכנית ומועצת גנים המליצה לאשר את התכנית.

מטרות השמורה:

- שמירה על אוכלוסייה ייחודית של אוג קוצני, צמח בעל תפוצה מיוחדת מאוד
- שמירה על נוף מערב השומרון
- שחזור בריכת חורף בשרידי מחצבות עתיקות
- שמירה על רצף שטחים פתוחים עם יער חורשים ושטחים ממזרח לקו הירוק.

ד"ר יריב מליחי:

שמורת אוג קוצני הינה שמורה ייחודית בשל ריכוז שיחי אוג קוצני הגדלים בה בתפוצתם המערבית ביותר. בנוסף לכך השמורה משמרת את הנוף הגבעי הטיפוסי של שיפולי השומרון, שנשתמר כמעט ללא פגיעה, ובו תצורות צומח של בתות ושיחיות, ומחשופי סלע, חלקם עם שרידי חציבות עתיקות.

זאת לעומת גבעות אחרות אשר עברו תהליכי פיתוח אינטנסיבי. לכן השמורה מהווה שריד אחרון לנוף שיפולי השומרון על כל משאבי הטבע שבו. ממזרח לשמורה ישנן גבעות נוספות פתוחות, אך הן מעבר לקו הירוק, ולכן לא ניתן להכריז עליהן כשמורות טבע. מיקומה של השמורה מצפון ליער חורשים, מהווה יחד עם היער רצף של שטח פתוח בתוך גוש התיישבותי המקיף אותו מכל עבר. לרצף של השטחים הפתוחים הכוללים את יער חורשים, הגן הלאומי עפ"י תמ"מ 3 / 21 והשמורה המוצעת, חשיבות רבה כדי לקיים את אוכלוסיות המינים הקיימות בו, בעיקר יונקים גדולים כמו צבאים. אוכלוסיות אלה צריכות שטחים גדולים ורציפים כדי לשרוד.

לשמורה חשיבות רבה כחוליה חשובה במסדרון האקולוגי הארצי. עם סלילת כביש 6 והקמת גדר ההפרדה נקטעה יחידת השטח הפתוח ובדדה מרצף ציר הגבעות לחלוטין. לכן יש הכרח לשמור על השטח הפתוח שנותר, שכן הוא מהווה צוואר בקבוק שברירי בין רצף השטחים בציר הגבעות לבין אגן נחל קנה-ירקון. שמורת הטבע יחד עם יער חורשים מהווים עורף ירוק לתושבי המטרופולין בגוש דן כמו גם לתושבי המקום הסמוכים לשטחי השמורה והיער: נירית, מתן, ירחיב, חורשים ואורנית.

גב' מירה אבנרי:

שמורת טבע אוג קוצני הופקדה כאשר חלק מהשטח הינו שמורת טבע 157 דונם ו- 103 דונם חקלאות פתוחה. לאחר שמיעת ההתנגדויות ועדת ההתנגדויות של מחוזית מרכז החליטה לשנות את יעוד השטח לגן לאומי ולגרוע את החלק המערבי מהתוכנית שהינו חקלאות בבעלות פרטית.

פרופ' ערן פייטלסון:

מציג לעו"ד את הרקע לדיון.

שמיעת המתנגדים:

סיכום טיעוני עו"ד תאופיק ג'בארין - ב"כ משפחת ח'טיב - הבעלים של הקרקע:

הגשנו התנגדות לתוכנית 417-0528968 (שד/222) שמורת טבע אוג קוצני. המתנגדים הינם בני משפחת ח'טיב, תושבי כפר ג'לג'וליה.

הועדה המחוזית מרכז דנה בהתנגדויות וקבעה בהחלטה שלה מיום 8.01.2020 כי היא שוקלת לשנות את היעוד המוצע בתכנית משמורת טבע לגן לאומי בכפוף לקבלת אישור מועצת גנים. לכן אנחנו נמצאים כאן בפניכם לצורך ההחלטה האם מועצת הגנים מאשרת כי השטח יהיה גן לאומי.

אין ספק שמה שעומד מאחורי הניסיון להכריז על השטח הזה כשמורת טבע הוא זהותם של בעלי המקרקעין שהם אזרחים ערבים. היהודים מבקשים לשלול מהאזרחים הערבים כל דריסת רגל במקום הזה, לכן הדרך הקלה ביותר היא להכריז על השטח כשמורת טבע או גן לאומי.

אני טוען כי מועצת הגנים איננה מוסמכת לאשר או להמליץ כי השטח יהיה גן לאומי או שמורת טבע כי מדובר במקרקעין בבעלות פרטית, וההכרזה סותרת באופן חזיתי מספר רב של חוקים אשר באו

להגן על זכות הבעלות והקניין. ההכרזה כי השטח יהיה גן לאומי או שמורת טבע פירושו הזמנת הציבור להיכנס לשטח אשר יהפוך להיות שטח ברשות הרבים, וקניינו של הציבור. מרשי המתנגדים, שהינם הבעלים של הקרקע, לא ירשו לאף אחד להיכנס לשטח שלהם וזכותם לעשות זאת מכוח זכותם החוקתית המוגנת על קניינם. לכן, אין כל היתכנות שהשטח יהיה שמורת טבע או גן לאומי. לגבי הדרישה של הועדה המחוזית כי מועצת הגנים תאשר כי היעוד של השטח יהיה גן לאומי במקום שמורת טבע אני משיב כי זה סותר את חוות הדעת הסביבתית של רשות הגנים ושמורות הטבע לפיה השטח בעל ערכי טבע שצריך לשמר אותם ולהרחיק אותם מידי בני אדם. גן לאומי הוא מקום המיועד לאינטראקציה בין הטבע לבין האדם, והציבור יהיה רשאי להיכנס למקום לצורך נופש וטיולים. אם כן, הציבור יהיה קרוב מאוד לערכי הטבע שדיברה עליהם רט"ג והם עלולים לפגוע באותם ערכים שחובה להרחיקם מבני אדם. על כן, ברור שהמקום הזה איננו מתאים להיות גן לאומי. לכן, אני פונה למועצת הגנים ומבקש לא לאשר ולא להמליץ כי השטח יהיה גן לאומי ובוודאי לא שמורת טבע.

סיכום טיעוני עו"ד יהודה רסלר אשר הועלו על ידו ועל ידי מרשו מר פאיק עודה בדיון:

1. הקרקע נשוא הדיון נרכשה ע"י בני משפחתו (סביו) של מרשי בתחילת שנות השלושים של המאה הקודמת והיא רשומה בטאבו ע"ש בני המשפחה.
 2. בשנת 1951 בפעולה כוחנית פינתה המדינה את תושביו המוסלמים של הישוב ח'יריש והעבירה את כל התושבים לגילגוליה והקימה את קיבוץ חורשים על שטח הישוב ח'יריש.
 3. ועתה בפעולה כוחנית פעם שניה ובאיצטלה של הליך משפטי מבקשים להפקיע למעשה את שטח המשפחה פעם שניה לטובת שמורת טבע.
 4. בחלקה המסוימת של מרשי לא צומח האוג הקוצני, לעומת זאת הוא צומח למכביר במדבר יהודה, באזור באר שבע ובהרי שומרון ולא נמצא כלל בסכנת הכחדה.
 5. הוצאת חלקתו של מרשי המהווה כ- 3% מהשטח המוכרז לא תפגע בקיומו של האוג הקוצני ולא תפגע במעבר בעלי חיים בשטח השמורה.
 6. אין מדובר בצמח קדוש או אשר תורם לאנושות ולציבור למעט היותו מטרד קוצני.
 7. מרשי מתכוונים לטעת בשטחם עצי זית שיש בהם תרומה לאוכלוסייה.
 8. אבקש לחזור ולציין כי השטח המדובר מהווה כ- 3% משטח השמורה.
 9. למען שלמות התמונה אבקש להפנות תשומת ליבכם כי בזמן כהונתו של מר אריק שרון ז"ל ואף לפני כן היתה כוונה לייעד את השטח לבניה לטובת ישוב יהודה ורק לאחר שתוכנית הבינוי בחלקה לא התממשו "נולד הצורך" להפוך את השטח לשמורת טבע.
 10. יש תחושה קשה שלבקשה יש קשר ישיר למגזר של בעלי הקרקע.
- הצדק, מניעת פגיעה בתושבים ומניעת הפקעה בפועל בדרך לא דרך מחייבים את ביטול ההכרזה בכלל ובמגרשו של מרשי בפרט.

סיכום טיעוני עו"ד בצלאל גרוס אשר הועלו על ידו ועל ידי מרשו מחמד ראבי ויוסף ראבי בדיון:

1. משרדי מייצג את המתנגדים לתכנית בנדון שהם הבעלים של המקרקעין הידועים כחלקות 6, 7, 26 בגוש 7641 וחלקה 7 בגוש 7640, הכלולים בתכנית.
2. התכנית המוצעת הוכנה והוגשה ע"י האדריכלית מירה הולדר אבנרי ואד' איריס ברנשטיין מטעם רשות הטבע והגנים בשנת 2019.
3. בהתאם למצג המובא בתכנית, התכנית נועדה להגן על צמח "האוג קוצני" כמין בעל תפוצה ייחודית במערב השומרון, על מנת להכריז על תא השטח מס' 1 - בשטח 156.570 דונם מתוך שטח הקו הכחול של התכנית בשטח 256.148 דונם, שבו מצוי שטח החלקות, הנטענים להיות בבעלות המדינה - כשמורת טבע בהתאם לחוק גנים לאומיים, שמורת טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה התשנ"ח-1998.
4. ביום 5.01.2020 הוחלט ע"י הועדה המחוזית מרכז לערוך שינוי בתכנית המופקדת בנדון ולשנות את היעוד המוצע בתכנית משמורת טבע לגן לאומי בכפוף לקבלת אישור מועצת הגנים בהתאם להוראות סעיף 7.11.2 לתמ"מ 21/3.
5. התכנית הוגשה ע"ס מצג שהבעלות בשטח המקרקעין מצויה בידי המדינה, ולפיכך אפילו לא הורתה הועדה על הפקדת כתב שיפוי של הרשות היזם לתשלום פיצויים לבעלים שייפגעו כתוצאה משינוי יעוד שטח המקרקעין בבעלות פרטית מיעוד חקלאי/נוף כפרי פתוח לשמורת טבע.
6. התכנית, שנועדה כביכול לשמור על ערכי טבע או צמח מוגן, נועדה למעשה ליצור אפליה הפוגעת במקרקעין בבעלות אזרחי המדינה הערבים המתגוררים באזור לעומת תושבי הישובים הקהילתיים ירחיב/מתן ונירית, אשר נבנו על שטח דומה ואולי אפילו יותר משובח מבחינת ערכי טבע שהיו מצויים בשטחם.
7. בהקשר זה תצוין קיומה של בריכת ירחיב/שלולית ירחיב ובה הייתה מצויה מחצבה עתיקה, אשר מפאת חשיבתה הוכרזה כשמורת טבע. הרשות ויתרה על השמורה בתכנית שד/12/104, שאושרה בשנת 2007, אשר שינתה את יעוד שטח השמורה לשעבר לשטח ציבורי פתוח לטובת הישוב מתן, בתחילת שנות ה-90.
8. התכנית לא תואמת ליעודן של החלקות עפ"י תכנית מתאר מחוזית מחוז מרכז תמ"מ/21/3. שטח החלקות בבעלות ראבי הינו ביעוד חקלאי/נוף כפרי פתוח ואילו השטח המזרחי הסמוך לנירית, אשר מוחזק ע"י קיבוץ החורשים, שנטע עליו מטע אבוקדו בניגוד לחוק, הינו ביעוד גן לאומי.
9. תכנית מפה מצב מאושר של שטח התכנית מטעה ומציגה את כל שטח התכנית כשטח חקלאי, תוך אי ציון השטח המזרחי בתכנית, המצוי בתא שטח 3, כ"גן לאומי".
- בהתאם לא נכון זה בתשריט מצב מאושר, הוראת הסעיף 8 לעיקרי הוראות התכנית (סעיף 2.2 להוראות) "שינוי היעוד מגן לאומי לשמורת טבע" הינה מטעה.
10. חברי המועצה מופנים בזה לקיומו של יער חורשים הסמוך לשטח התכנית, אשר נקבע כריאה הירוקה לשמירת ערכי הטבע הנדרשים באזור הרכס המערבי של השומרון בקטע זה של חבל הארץ. יער החורשים מתפרס על פני שטח של כ-2,890 דונם של יער ושטח טבעי, בעל איכויות נופיות

וסביבתיות, אזור עשיר מבחינת החי והצומח, בשל שילוב ייחודי של גורמי קרקע ואקלים של השומרון.

11. היער אף הוכרז עפ"י תכנית מתאר ארצית ליער וליעור תמ"א/22 (פרסום לאישור ברשומות ביום 19.12.1995 ב.פ. 4363) באכרזת היערות (אזור שמור ליער) (שמורת יער חורשים), תשע"ה-2014 כ"אזור שמור ליער בהשגחתה ובהנהלתה של הממשלה".

12. שטח יער חורשים נותן את המענה הדרוש והמספק לשמירת ערכי הטבע המצויים באזור באופן מיטבי ומירבי, כולל של צמח האוג הקוצני, כפי שמתואר בסקר יער חורשים מאוקטובר 2015 שהוכן ע"י מכון דשא וקק"ל.

13. חברי המועצה מופנים לע' 9 לסקר, ביחוד לע' 13 לסקר המביא פרק על הצמח האמור המוגן במסגרת הכרזת שטח יער החורשים.

14. ביחוד ראוי לציון נספח 1 בסקר יער חורשים, הנותן אתריים בעלי ענין, כולל אתרים שבו מצוי האוג הקיצוני בשטח היער וסביבתו. בעוד שבשטח הישוב החדש מתן נצפו 5 אתרים, ביניהם האתר מס' 4, בשל "פרטים בוגרים של אוג קיצוני" המצויים בו, בשטח החלקות לא נצפה ולו אתר אחד שבו מצוי הצמח האמור או כל ערך טבעי אחר (!!).

15. חשוב לציין שעורכת התכנית של רט"ג הגישה לאישור הועדה המחוזית ביום 19.10.2003 תקנון של תכנית דומה על שטח יותר מצומצם של כ-123 דונם, שכלל רק את שטח החלקה 6 בגוש 7641 בשטח 41.661 דונם, אשר 1/6 חלקים משטחה בבעלות הלקוחות שלי ראבי, ולא את יתר שטחי החלקות.

16. בעקבות פניית ב"כ המתנגד לעורכת התכנית ולועדה המחוזית בהתנגדות להפקדת התכנית, לא הופקדה התכנית בסופו של יום, ומצב שטח החלקות נותר ביעודו כמקודם, ללא שינוי.

17. היות והתברר שלא מצוי בשטח התכנית צמחים טעוני הגנה וכל שכן שלא קיימת הצדקה להעביר את הגן הלאומי משטח שניטע עליו באופן בלתי חוקי מטע אבוקדו, נטען ע"י רשות הטבע והגנים לצורך בשטח לשם יצירת מסדרון האקולוגי הארצי, שרט"ג מכינה בהליך של שינוי לתמ"א/35.

18. עו"ד גרוס הפנה את חברי המועצה לע' 31 במסמך שהוכן "הטמעת מסדרון אקולוגי ארצי פרוט תמ"א 35/1 במחוז מרכז תכנית מחוזית חלקית", שבו לא מופיע השטח נשוא התכנית כחלק מהפרוזדור האקולוגי המוצע ע"י רט"ג בחיבור למסדרון האקולוגי הארצי מצפון לדרום.

19. אנחנו מבקשים ממועצת הגנים לא לאשר את התכנית מאחר שמדובר בקרקע פרטית של מרשינו, ולא קיימת כל הצדקה לשינוי יעודו משטח ביעוד של אזור חקלאי/נוף כפרי פתוח ליעוד של "גן לאומי" או שמורת טבע". מתן אישור כאמור של המועצה עלול חס וחלילה להוות "כתם" בל ישוער על מלאכת הקודש של המועצה לשמירת ערכי הטבע במדינה.

פרופ' ערן פייטלסון: כמו לכל הצעה להכרזה – בא עם חומר רקע.

אין לי ספק שחברי המועצה יבחנו את זה האם השטח מתאים להיות מוכרז ג"ל או ש"ט. יש להציג את החומר לבעלי הקרקע.

גב' מירה אבנרי: המצגת שהצגנו זו אותה מצגת שהצגנו בוועדת התנגדויות. וגם למתנגדים

דיון פנימי:

פרופ' ערן פייטלסון:

מוצגת הצעה לשמורת טבע חדשה, שלא מעוגנת במשהו קודם, על שטחים פרטיים של משפחות שכבר הפקיעו מהם את בתיהם ואדמותיהם בעבר. אין לו שום הצדקה להיות גן לאומי. יש פה בעיה. האם ערכי הטבע מצדיקים את מה שמוצע. בהתחשב בזה שמדובר בקרקע פרטית מהרגע שמכריזים על השטח כשמורת טבע אין מה לעשות עם הקרקע הפרטית.

גב' רותי ברבי:

תמוה שאתם שומעים את המתנגדים. הסוגיה הייתה לקבל את החלטת המועצה ואז נחליט לפרסם את התכנית לפי 106 ב'. כרגע יש החלטה שלנו שאנו מבקשים לקבל את ההחלטה של מועצת גנים לאומיים לגבי צמצום תא שטח שחושבים להפוך לגן לאומי כדי לצמצם פגיעה.

מר עודד וינר:

ברור שהשמורה הזו היא אכן קוץ. דנו פה על כל מיני סוגי שמורות. איני חושב שערכי הטבע שהוצגו בפנינו כאן מצדיקים הכרזת שמורה חדשה במקום זה, דווקא על גב בעלויות פרטיות. סוללת עו"ד תתייצב בפני בתי המשפט, ותדרוש עמידה על זכויותיהם של בעלי הקרקע. במקום שנכריז הכרזות שאינן חיוניות, מציע להיות ריאליים, ולא להכריז על קטע זה שהוא פרטי, במיוחד שקטעים סמוכים בהם יש נתונים כמעט זהים, לא הוכרזו כשמורה. מועצת גנים הינה מועצה ציבורית ולא רק מועצה ירוקה. כולנו רוצים לראות כמה שיותר שמורות טבע ונוף. אולם תפקידנו לשקלל את כל הנתונים ולא להסתכל בפריזמה של ערכי טבע בלבד. ישנם נתונים נוספים, כסביבה האנושית, ההיסטורית, ההתפתחות הסביבתית, שיש לקחתם בחשבון, וגם הם מהווים חלק מהמכלול האקולוגי. האם הכרזת השמורה במקום זה ובנתונים אלו תהווה תקדים? הנתונים שהובאו בפנינו לא מצדיקים החלטה בשלב זה. גילגוליה לא נחשבת כמי שמקפידים על בניה בלתי חוקית. העובדה שעד היום אין בניה בשטח זה.

ד"ר מיכל (מוקי) גרוס:

מסכימה עם עודד. לא חושבת שמצדיק הכרזת שמורה חדשה בקטע זה. אי אפשר ליצור שמורה בכל מקום שיש בו צמח נדיר, בעיקר לא כשמדובר בקרקע בבעלות פרטית ועם כל המורכבות של קרקע בבעלות ערבית. גם אם נכריז על שמורה, בקלי קלות אנשי המקום יכחידו את הגורם לכך- האוג הקוצני, כמו שקרה עם שמורת האדמוניות. במקום זאת כדאי להגיע איתם להבנות ולגרום לכך שיהיה להם אינטרס לשמור על השיחים הללו- משיכת קהל מבקרים. כל הסיפור מזכיר לי את מה שקורה בבקעת נטופה. שטחי החקלאות של היהודים מעובדים באופן אינטנסיבי שהרס את כל המינים הייחודיים למקום. הערבים שעובדים בחקלאות מסורתית, מעבדים

את הקרקע בחלקות קטנות שבניהן נשמרים מינים ייחודיים לקרקעות כבדות. השטח אינו שמורת טבע ומנסים להגיע איתם להסכמים כולל תמורה כלכלית, כך שישמרו על החקלאות המיוחדת שלהם תוך כדי שימור בית הגידול הזה. המקום לא חייב להיות שמורה בתנאי שהיעוד שלו יישאר יעוד לחקלאות. אם ישנו את היעוד ויאפשרו בנייה זה כבר סיפור אחר.

מר אסף זנזורי :

שמורת טבע קיימות גם על קרקעות בבעלות פרטית ועל שטחים חקלאיים. בהרבה מקרים התנגדות לא מגיע מהרצון לשמור על השטח החקלאי (שיכול להישמר גם ביעוד של שמורה) אלא כי יש לבעלי הקרקע תכניות (שמנותקות ממערכת התכנון) לפתח במקום. השאלה היא האם השטח ראוי להיות שמורה? לפי מה שרט"ג הציגו ברור שהשטח בעל חשיבות במיוחד ברמה המחוזית. כמובן, שניתן לפתור את הקונפליקט מול המתנגדים בדרכים רבות (פדיון קרקע וכד').

גב' תמר רביב :

דווקא במקרה זה, בגלל שמדובר על קרקעות פרטיות, היה חשוב לשמוע את כל המציגים, וכל מי שבא להציג, הציג זוויות שונות. לא הצלחתי להבין מה עומד מאחורי התכנית זו. בכדי להכריז על שטח פרטי כשמורת טבע צריך הצדקה מיוחדת זה לא חלק מהמסדרון האקולוגי הארצי. כך לפחות הוצג על ידי המתנגדים. שמירת טבע היא חשובה אבל אי אפשר להתעלם מהנושא הקנייני. נשאלת השאלה למה לא לבצע עסקת חילופי קרקעות או לרכוש את הקרקעות מהבעלים הפרטיים או לתת פיצוי. אם האתר ראוי להיות שמורה, יש לתת קודם תמורה, או לרכוש את השטח ואז ניתן לקדם שמורת טבע - כאשר השטח בבעלות מדינה. לדעתי זה צריך להיעשות בסדר הזה.

גב' מירה אבנרי :

מדובר על שטח שלא מעובד כבר שנים. החקלאים החלו לעבד רק אחרי שראו את הודעת הפרסום בשטח והתכנית הכוללת של דרום השרון יעדה את השטח כשמורת טבע כחלק מהמסדרון. גם כיום סטטוטורית הם לא יכולים לבנות שם. הם מצפים למחיר של קרקע לבניה. השטח החקלאי פרט למטע הזיתים שהא קרוב יותר לכביש הוא בתוך השמורה. השטח החקלאי מוגדר בתכנית כחקלאות פתוחה. בתוך ה- 157 דונם אין עיבוד חקלאי פרט למטע זיתים. להגיד שלא ערכי כי שמעתם את המתנגדים. הועדה המחוזית ציינה כי גן לאומי יותר מאפשר המשך עיבוד חקלאי. הועדה הכירה בערכיות של השטח ולא דרשה כתב שיפוי מרט"ג.

פרופ' נורית ליסובסקי :

לא נכון להכריז על זה. לא ניתן לדבר על אקולוגיה בלי לדבר על אנשים. השתכנעתי שיש ערכי טבע אבל למה מוגש כגן לאומי. אין הצדקה להכריז על זה כגן לאומי.

ד"ר יובל ברוך :

אין ספק שהמקום לא עומד בקרטריונים של גן לאומי. החקלאות המסורתית שאולי עליה כדאי היה להגן עליה גם היא לא ממש קיימת. אני חושב שלרטי"ג יש כלים לשמור על ערכי טבע גם במרקמים בנויים.

גב' אורלי זיו :

לא חושבת שבמקרה הזה יש צורך בהכרזה על שמורת טבע כדי לשמור על ערכי הטבע הקיימים במקום.

גב' תמר כפיר :

לא בטוח שנכון היה לשמוע את המתנגדים בדיון זה, שכן אנחנו לא מחליפים את הועדה המחוזית, אשר פנתה אלינו בשאלה לגבי יעוד השטח לגן לאומי. יחד עם זאת, החלטה תכנונית נכונה ראוי שתבחן את האיזונים שבין שיקולי קניין לבין שיקולים תכנוניים נוספים, בכללם ערכיות הקרקע והצורך בשימורה. סבורה שכפי שהוזכר על ידי המוזמנים, פתרון של חילופי קרקע עשוי היה לתת פתרון תכנוני ראוי. לגבי האוג הקוצני, חושבת שאין בפנינו את כל המידע הרלוונטי מעבר לאזור נקודתי זה, ולכן מציעה לדחות את ההכרעה ולבקש מרטי"ג שתציג בפנינו חלופות לשימורו של האוג הקוצני באזורים אחרים, ככל שקיימים.

גב' ענת יציב :

אחד מעורכי הדין של המתנגדים הקריא את הרישא של הגדרת גן לאומי - שטח המשמש או המיועד לשמש לצורכי נופש לציבור בחיק הטבע. אך להגדרה יש המשך : ג"ל משמש להנצחת ערכים שיש להם חשיבות טבעית או נופית, בין שנשאר בטבעו ובין שהותקן לשמש מטרות אלה. זה גם חלק מההגדרה. אנחנו שואפים שהשטח יהיה שמורת טבע. אך להגיד או שמורת טבע או כלום זו טעות. עדיף גן לאומי מאשר שטח ללא הגנה סטטוטורית כלל.

לגבי פגיעה קניינית בבעלות פרטית בתחום ג"ל וש"ט. הנושא נידון בוועדות ערר ובבתי המשפט. חוק גנים לאומיים ושמורות טבע קובע כי הליך ההכרזה אינו פוגע בזכויות הקניין שהיו קיימות בשטח ערב ההכרזה ובשימושים המותרים בשטח על פי דין. ובית המשפט בשנת 2016 קבע אף הוא כי עצם ההכרזה על מקרקעין אינה שוללת את זכויותיו של בעל המקרקעין וכי לא קמה עילה לפיצויים על פי חוק.

גם ניתן להוסיף בהוראות התכנית כי ימשיך העיבוד החקלאי בתחום התכנית. הסעיף קיים לעיתים בהוראות לשמורות טבע ששטחן גדול יחסית, אך נפוץ יותר בהוראות של תכניות לגנים לאומיים.

פרופ' נגה קרונפלד-שור :

השתכנעתי שיש חשיבות מבחינת ערכי שמירת טבע בשטח זה. בגלל הרגישות של המצב הייתי מנסה לקדם רכישה. אולי ניתן לקבל את זה כחקלאות מסורתית ולאפשר פשרה מולם.

פרופ' חיים קיגל :

כל ההצגה גן לאומי/שמורת טבע, מוגשת בצורה עקומה ולא נכונה. להשתמש בגן לאומי כפתרון להגנת שטח במצבים לא ברורים לא רצוי, ויכול לשמש כתקדים למצבים דומים אחרים. מסכים לכך שהשטח לא מתאים להגדרה של גן לאומי. האם יש מקומות אלטרנטיביים לשמירה על אוג הקוצני? הוא קיים באתרים אחרים. אם חיוני שיגישו הצעה חדשה לשמורת טבע. לפי מה שהוצג קשה להחליט. וההגדרה לא מתאימה לגן לאומי.

פרופ' ערן פייטלסון:

אנחנו מועצה ציבורית שבאה לאזן שורה של שיקולים. הופעת המתנגדים פקחה את עיני רבים מאתנו לרגישויות. כמועצה ציבורית אנחנו לא יכולים להתעלם מיחסי יהודים/ ערבים והיות הקרקע קרקע פרטית. יש פה היסטוריה ורגישות. לוועדה המחוזית יש להגיד שגן לאומי – זה לא. המהות היא שמירת טבע. אין פה מהות של גן לאומי.

החלטה:

1. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע בהיותה מועצה ציבורית דנה בתכנית. המועצה השתכנעה שאין מקום לקדם גן לאומי במקום, שכן המהות היא שמירת טבע. לכן לא ניתן לראות בתכנית דיוק גבולות של גן לאומי.
 2. יחד עם זאת המועצה מכירה שיש ערכי טבע חשובים במקום. בו זמנית המועצה מודעת לכך שמדובר בקרקע פרטית.
 3. לאור הסוגיות שעלו בדיון, אנו פונים לרט"ג על מנת לבחון הסדר קרקעי, ובכלל זאת את האפשרות לרכישת השטח, בטרם תקודם שמורת טבע.
 4. התכנית תשוב אלינו לאחר שנקיים סיור בשטח בעונה המתאימה, ולאחר שיבחנו האפשרויות להסדרה קרקעית.
- ההחלטה התקבלה פה אחד.**

6. 0466565-258: תכנית מתאר כוללנית פקיעין

מטרת הדיון: גריעה משמורת טבע מוכרזת הר מירון ושינוי יעוד משמורת טבע מאושרת עפ"י תמ"א 1 ותמ"מ 9/2.

גב' הדס זמורה – לשכת התכנון מחוז צפון:

התכנית הכוללנית של פקיעין קובעת מסגרת תכנונית כוללת לישוב, ומהווה בסיס להכנה ולאישור של תכניות מפורטות התואמות אותה. התכנית כוללת תוספת של כ- 1,800 יח"ד לישוב (נומינלית), ומציעה קיבולת ריאלית של כ-12,000 נפש (תוספת של כ-6,000 תושבים על האוכלוסייה הנוכחית) בכ- 3,700 יח"ד.

הנושאים המרכזיים בהם עוסקת התכנית הכוללנית הינם:

1. פיתוח: יצירת רצף יישובי בין שלושת חלקי הישוב (פקיעין הוותיקה, שכונת אל מארג', שכונת חיילים משוחררים), תוך הקפדה על פיתוח צמוד דופן למתחמים קיימים.
 2. נגישות: חיזוק צירי תנועה והליכה קיימים ושילוב צירים חדשים לחיזוק הזיקה בין חלקי הישוב השונים ובינם לבין המערכת האזורית. טיפול בכביש 864 ככביש דו תכליתי אזורי/מקומי בהתאמה לתפקודו במערך היישובי.
 3. שטחים פתוחים: שימור השטחים הפתוחים הסובבים את הישוב על ידי תיחום אזורי הפיתוח ואפיון הממשק בינם לבין השטחים הפתוחים. שיפור הנגישות והשימוש בשטחים הפתוחים.
 4. חיזוק ושימור הלב ההיסטורי של פקיעין וחיידושו כמוקד ביקור בשילוב מסחר ותיירות בהחלטת הוועדה המחוזית להפקדת התכנית, דנה הוועדה בשטחים המיועדים לפיתוח הנמצאים בתחום שמורת טבע מוכרזת הר מירון על פי תכנית ג/97 ושמורת טבע בהפקדה או בתוקף על פי תכנית ג/400, לפי ההגדרות של תמ"א 8. היות ומאז הדיון להפקדה תמ"א 1 אושרה, להבנתנו יש לעדכן את הפניה על פי דרישות תמ"א 1.
- מבוקשת:

- גריעה מגבול הכרזת שמורת טבע הר מירון בהתאם לתכנית ג/97 - 11 דונם עבור ייעוד מגורים וייעוד מעורב מסחר, תעסוקה ותיירות.
- התייעצות בדבר שינוי יעוד של 185 דונם המוגדרים כשמורה לפי תמ"א 1 לשטח לפיתוח ביעודים מוכללים מגורים, שטח חקלאי פתוח ודרך מאושרת. מתוך שטח זה, 82.1 דונם חופפים לתכניות מאושרות קודמות בישוב, 68.5 דונם מיועדים לשטחים חדשים לפיתוח להרחבת הישוב ו- 34.4 דונם מיועדים לשטח חקלאי פתוח.
- שינוי יעוד בשינוי 17 לתמ"מ 2/9 משמורה לשטח ישוב כפרי בשטחים, אשר אושרו לפיתוח בתכניות קודמות או המהווים תוספת שטח לפיתוח לישוב ושינוי יעוד לשטח חקלאי/נוף כפרי פתוח באזור המיועד לשטח חקלאי פתוח בתכנית הכוללנית. תשריט שינוי התמ"מ תואם את גבולות השטחים לפיתוח בתשריט תכנית המתאר הכוללנית.

שטחים אלה מוצעים במסגרת מתחם 1.1, בכדי להסדיר מבנים קיימים וליצור רצף בין יעודי הקרקע המאושרים, ובמתחם 1.2, המוצע כתוספת שטח לפיתוח על מנת לעבות את פקיעין הוותיקה, להסדיר מבנים קיימים ולאפשר מימוש של דרך מוצעת (המסומנת כרצועה לתכנון) אשר תקל על עומסי התנועה בתחומי פקיעין הוותיקה ותחזק את הקשר התחבורתי אל החלק הדרומי של הישוב. הגדרת השטח החקלאי הפתוח בין מתחם 1.2 ליעוד שמורת הטבע, תואמת את גבול יעוד "שמורת נוף חקלאי" בתכנית ג/400.

גב' יעל אולק:

יש לכלול בתוכניות מפורטות שביצוע קו חיץ יהיה בתחום התכנית ולא בתחום השמורה. יש לתת את הדעת בתכנית המקודמת שממשק של קו חיץ יעשה בתחום תכנית הבינוי ולא בתחום שמורת הטבע.

החלטה:

1. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע מאשרת גריעה מגבול הכרזת שמורת טבע הר מירון בהתאם לתכנית ג/97 בשטח של כ- 11 דונם עבור ייעוד מגורים וייעוד מעורב מסחר, תעסוקה ותיירות.
 2. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה על שינוי יעוד משמורה בתמ"א 1 לשטחים לפיתוח ביעוד מוכלל מגורים בהיקף של כ- 68.5 דונם, בתא שטח 214 של התכנית הכוללנית לשטח חקלאי פתוח בהיקף של 34.4 דונם ובשטחים המאושרים בתכניות קודמות ליעודים מוכללים מגורים, שצ"פ ודרך מאושרת בהיקף של 82.1 דונם.
 3. מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה על שינויי היעוד המוצעים בשינוי מס' 17 לתמ"מ 9/2 על מנת להתאים את השטחים המוצעים לפיתוח בתכנית הכוללנית לתמ"מ 9/2.
 4. המועצה מבקשת לכלול בהוראות לתוכניות מפורטות, שביצוע קו חיץ יהיה בתחום התכנית ולא בתחום השמורה. יש לתת את הדעת בתכנית המקודמת שממשק של קו חיץ יעשה בתחום תכנית הבינוי ולא בתחום שמורת הטבע.
- ההחלטה התקבלה פה אחד.**

7. תכנית 356-0735134 : עוקף דרומי דלית אל כרמל :

מטרת התכנית : מבוקשת גריעה לפי תמ"א 1 ומגן לאומי מוכרז הר הכרמל בהיקף של כ-10 דונם.

אדר' דפנה דורפמן מאבירים אדריכלים :

התכנית הינה חלק ממכלול המערך התחבורתי שמוצע בתכנית מתאר כוללנית דלית אל כרמל מס' 356-0327999 שהוחלט להפקידה ב-4.3.2019 ושכבר נדונה במועצת גנים ב-28.11.2019. על רקע יעודי הקרקע של הכוללנית ניתן לראות שכל תחום הקו הכחול באזור המיועד לפיתוח. ביחס לתחום הגן הלאומי אפשר לראות את הקו הכחול והגריעות הנדרשות. מערכת זו תפחית עומסי תנועה מדרך מס' 672 הקיימת ובכך תייתר את הצורך "בכביש עוקף כפרים". מהווה פתרון תנועתי לכלל הישוב. התוואי של הדרך המוצעת זהה מאוד לתוואי שהוצע בתכנית המתאר ועובר בשטחים שנועדו לפיתוח בתכנית הכוללנית וכן בתמ"מ 14/6 המקודמים בימים אלה.

החלטה:

מועצת גנים לאומיים ושמורת טבע ממליצה לאשר גריעה לפי תמ"א 1 ומגן לאומי מוכרז הר הכרמל בהיקף של כ-10 דונם.
ההחלטה התקבלה פה-אחד.

8. תכנית מספר 456-0597179 : שמורת טבע חולות יבנה

מטרות הדיון : התייעצות עם המועצה לגבי שינוי חלק מחוף רחצה בתמ"מ 13/א לשמורת טבע על פי תמ"א 1 : שינוי יעוד מגן לאומי, יער טבעי, מכלול חוף ומכלול מיוחד לשמורת טבע. המלצת המועצה לאכרזת השמורה בשטח של 2,231 דונם.

נוכחים בדיון :

גב' מירה אבנרי – מתכננת סטטוטורית מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים

ד"ר יריב מליחי – אקולוג מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים

גב' עינת קרני – ועדה מחוזית מחוז מרכז

מר גלעד גבריאלי - נציג מרחב דרום - קק"ל

גב' מירה אבנרי :

שמורת טבע מהווה המשך לגן לאומי חוף פלמחים מצפונה. כל השטח שמורת הטבע הוא שטח אש. לשמורה ניתן להגיע מדרום ומצפון. שטח התכנית 2,231 דונם. התכנית מתואמת מול כל הגורמים הרלוונטים.

ד"ר יריב מליחי:

בשבעת העשורים מאז קום המדינה, 70% מבית הגידול החולי נכחד כתוצאה מבינוי, עיור, תשתיות אורכיות וכריית חול בלתי חוקית, ועל 40% ממה שנשאר יש תכניות פיתוח קיימות. מדובר בבית גידול בסכנת הכחדה חמורה. שמורת טבע חולות יבנה מייצגת את בית הגידול החופי של ישראל שמדרום לירקון. בשמורה חוף חולי רחב, דיונות חופיות נודדות, גבעות כורכר, ודיונות מיוצבות למחצה. זהו אחד החופים הרחבים ביותר. מקו המים עד הדיונות יש מרחק של 140 מטר. חוף הים של השמורה מהווה אתר הטלה של צבי ים ירוקים וחומים. בחופי השמורה נצפו ותועדו מגוון גבוה של מיני עופות מים, כגון חופמאים, שחפים וחופיות. בדיונות החופיות, תועדו מיני צמחי חולות נדירים ובסכנת הכחדה.

בגבעות הכורכר ובדיונות תועדו אף עדרי צבאים, שועלים, חוגלות, בזים, ציפורי שיר ודורסים לצד שלל מיני זוחלים ומכרסמים, חלקם בסכנת הכחדה. כולם ברמות איום. כרבע מכלל הצמחים האנדמיים (צמחים הגדלים רק בישראל) והנמצאים בסכנת הכחדה, הינם צמחים של בית הגידול החולי, כגון אירוס הארגמן וצלבת החוף. זהו אחד האתרים החשובים ביותר לשימור של המין הנכחד חרבינה חופית (רביעי בגודלו בארץ).

לפני כשנה נסגרה הכניסה מצפון. בניהול נכון ניתן להשאירה פתוחה להולכי רגל. מדרום לשמורה שטח פרטי אשר לא נכלל בה וכן תשתיות רבות, מטמנת רתמים עם תכנית לשיקום אקולוגי.

מר גלעד גבריאל:

מדובר בשטח הנדרש להגנה סטטוטורית. בחלק הדרומי של השטח מספר פוליגונים ביעוד יער טבעי ע"פ תמ"א 1 ואנו חושבים שיעוד של יער טבעי לשימור מגן על השטח וכי אין כל צורך לשנות את יעוד השטח מיער לשמורה. ראוי לקדם את השטח ביעוד שמורת טבע למעט על האזורים ביעוד יער טבעי לשימור ע"פ תמ"א 1.

גב' מירה אבנרי:

ההתנגדות של קק"ל הוקראה על ידי הועדה המחוזית, נדחתה והוחלט על קידום התכנית והפקדתה כשכל שטח התכנית ביעוד שמורת טבע.

גב' אורלי זיו: מדוע לא יהיה שם חוף רחצה? בתמ"א 13 היה סימון.

גב' מירה אבנרי:

משרד בטחון לא מאשר חוף רחצה כך שתמ"א 1 שינתה את יעוד השטח מחוף רחצה לשמורת טבע (ללא חוף רחצה).

פרופ' ערן פייטלסון:

מאד חשוב המשך השיתוף פעולה בין קק"ל לרטי"ג. עם זאת, לא נכון לקטוע את רצף השמורה, אלא לשמור על רצף.

הועלו להצבעה 2 הצעות:

1. מועצת גנים לאומיים ושמורת טבע ממליצה לקדם להכרזה את שמורת טבע חולות יבנה בשטח של כ- 2,231 דונם.
 2. **הצעת קק"ל:** קידום השמורה, למעט היער הטבעי והכרזה רק על השטחים שהם לא יער טבעי.
- ההצעה הראשונה לקידום שמורת טבע והמלצה להכרזתה, כפי שהובאה בפנינו, התקבלה פה-אחד.**

9. תכנית מס' 304-0495671: שמורת טבע ים ראש כרמל

מטרת הדיון: מבוקשת המלצת המועצה להכרזה בשטח 46,238 דונם.

מר מיקי לדל – מתכנן גליל תחתון וכרמל, מחוז צפון, רשות הטבע והגנים:

שטח השמורה המאושרת והמבוקשת להמלצת המועצה להכרזה, הינה 46,238 דונם. בעשור הראשון של שנות האלפיים, תכניות שמורות הטבע הימיות בישראל היו: מעטות, רדודות, קטנות, לא מייצגות. בשנת 2012 יוזמת רט"ג תכנית אב אותה מובילים ניר אנגרט ורות יהל: מדיניות שמירת הטבע בים התיכון, כשהמטרה התכנונית הייתה להגיע למצב מוצע של רשת שמורות, מייצגות, ייחודיות, בגודל מתאים לבעלי חיים ימיים.

שטחי שמורת טבע ים ראש כרמל שומרים על ה"כרמל הכחול", הכולל מגוון בתי גידול, שטח מרעה לצבי ים, גן ספוגים, יונקים ימיים ועופות ים. עם זאת, קיימים איומים רבים, הכוללים: פסולת, דיג יתר, כריית חול ועבודות תשתית.

המטרה היא לאפשר הגנה ושמירה מירבית על בתי הגידול בתחום השמורה, כשהתכנית משלימה את שמורת הטבע הימית שקמונה, וביחד הן יוצרות מרחב ימי שמור.

אנו מאמינים שאישוש הדגה תהיה בזכות הכרזת השמורה, ומקווים שנצפה בעתיד גם במיני בע"ח שלא נצפו זה שנים בתחום השמורה, כמו הדקר החיפני. התכנית פורסמה לתוקף בי.פ. 8511 מיום 10/11/2019.

גב' תמר רביב:

בתי הגידול הימיים לא מיוצגים מספיק בשמורות טבע בישראל. אנחנו מחויבים לאמנת המגוון הביולוגי לקידום שמורות ימיות וכמובן תומכים.

החלטה:

מועצת גנים לאומיים ושמורת טבע ממליצה לקדם להכרזה את שמורת טבע ים ראש כרמל בשטח 46,238 דונם.

ההחלטה התקבלה פה-אחד.

10. תכנית מס' 303-0176230: גן לאומי חוף האקוודוקט בקיסריה:

מטרת הדיון: מבוקשת המלצת המועצה להכרזה בשטח 948.5 דונם.

אדר' זוהר זכאי - מרכזת תכנון סטטוטורי, חטיבת מור"ן, רשות הטבע והגנים:

התכנית משתרעת על רצועת החוף מג'אסר-א-זרקא בצפון ועד גן לאומי קיסריה בדרום, לאורך של כ- 2.3 ק"מ חוף, על שטח של כ- 1,079 דונם. התכנית פורסמה לתוקף בי.פ. 8559 מיום 03/12/19. התכנית חלה על שטח גן לאומי בהתאם לתמ"א 8, תמ"א 13, תמ"מ 6 ותמ"א 35 ונועדה ליצור מסגרת תכנונית להגנה ושימור על ערכי המורשת והארכיאולוגיה, הטבע הנוף והנופש באזור זה. הגן הלאומי "חוף האקוודוקט" הינו שטח ייחודי במינו במדינת ישראל בשילוב יוצא הדופן של ים, חוף ואמות מים עתיקות: הוא כולל שתי אמות מים מרשימות ביותר- גבוהה ונמוכה. שתיהן הובילו מים לעיר קיסריה בתקופה הרומית ביזנטית ממקורותיהם בעינות שוני (בסמוך לשוב אביאל), ומהוות למעשה את "קצה הצינור" של אספקת המים לקיסריה. מבחינה אקולוגית זהו שימור של קטע חופי חשוב להטלה של צבי ים, ויצירת רצף של חוף חולי מצפון לדרום. מכלול זה ראוי שישמר כך גם בעתיד, תוך פיתוח מרכיבים צנועים לשירותי חוף ומידע לציבור, אשר ישתלבו ברוח המקום ובאופי הבינוי העתיק. בהתאם לכך התכנית מציעה פיתוח מוקד שירותי חוף הכולל בין היתר: מרכז מבקרים, מזנון, קיוסק, שירותים סניטריים, מלתחות ומקלחות, משרד ומחסן לתפעול האתר.

היו נספחים שאבחנו את הערכים ואת המוקדים.

ניתן לזהות 6 רצועות אורך לאורך המרחב, ממערב למזרח:

הים, חוף הים – רצועת החול, רצועת הדיונה הגבוהה והאמה המערבית, רצועת הדיונה הנמוכה וצמחיית חול נמוכה בין האמות, האמה המזרחית הנמוכה, רצועת צמחייה נמוכה ועצים – קו המפגש עם המרחב הבנוי.

התכנית נועדה להגן ולשמור על משאבי הטבע והמורשת שבשטחה, בד בבד עם הסדרת ושדרוג פעילויות נופש ופנאי בתחומה.

לאור היות האתר שילוב של טבע ואלמנטים ארכיאולוגיים ייחודיים, יש להתוות את העקרונות הבאים, על פיהן יושמת התכנון:

1. שמירת הרצועות הלינאריות ורצפי הנוף הפתוח המאפיין רצועות אלו, שהינן בעלות רגישות.
2. שמירת היחסים הנופיים בין האמות לנוף המלווה אותן ובינן לבין עצמן.
3. שמירת מבנה ורציפות האמות ככל שניתן לכל ארכן.
4. שימוש באזורים מופרים לפיתוח העתידי המתוכנן, וצמצום כל התערבות שאינה לצרכי שימור ערכי הטבע והמורשת, לאזורים אלו.
5. פיתוח, הנגשה והצגה של כל המכלולים והנקודות הארכיאולוגיים המשמעותיים בגן הלאומי החדש.

6. שילוב אתרי הגן הלאומי החדש עם אתרי גן לאומי עתיקות קיסריה ואתרי העתיקות שביניהם במסלול/שביל/תפיסה תכנונית תיירותית – להדגשת הקשר הבלתי ניתן לניתוק בין אתרים השייכים למרחב היסטורי שלם.

(שאלה): האם רט"ג יתפעלו את השירותים או מישוהו אחר?

תשובת אדר' זוהר זכאי: נכון להיום החפ"ק והמועצה האזורית מתפעלים את זה. קודם יוכרו הגן ואז ידונו סוגיות התפעול. מתקיים שיתוף פעולה עם חברת פיתוח קיסריה ומניחה שזה יהיה המודל גם הלאה.

(שאלה): האם התכנית מציעה לינה וקרואנים?

תשובת אדר' זוהר זכאי: התכנית אינה מציעה חניון לילה בתחומה. להזכירכם מתוכנן חניון לילה במסגרת תכנית בגן לאומי נמל קיסריה וכן מתוכנן קמפינג בדרום היישוב במסגרת התכנית הכוללנית.

(שאלה): האם ניתן לקיים פעילות סביב האקוודוקט?

תשובת אדר' זוהר זכאי: נעשה סקר הנדסי/שימורי מפורט ע"י רשות העתיקות לאקוודוקט. יעשה כל מאמץ לשמר כמה שיותר קשתות אלה. התכנית כוללת בהנחיות התייחסות לפיתוח ובנייה בקרבת האקוודוקט.

פרופ' נורית ליסובסקי: איך אוסרים הליכה למעלה? אם כשיהיה חוף רחצה שלא יניחו שילוט וגדרות.

תשובת אדר' זוהר זכאי: ראשית גם כיום יש חוף רחצה מוכרז. השוני כשהמקום יהיה גן לאומי מוכרז יהיה פיקוח. בתכנית יש הוראה בנושא של גידור וההתייחסות הנה לגידור נקודתי. אין כל כוונה לגדר לאורך מאות מטרים. חלק מהקשתות במצב מאד מסוכן. כשיהיה גן מוסדר ומוכרז תהיה אכיפה.

החלטה:

מועצת גנים לאומיים ושמורות טבע ממליצה להכרזה המלצת המועצה להכרזה את גן לאומי חוף האקוודוקט בקיסריה בשטח של כ- 948.5 דונם.

התקבלה פה-אחד.

רשמה : דפנה גימון, מרכזת המועצה

מאשר את הסיכום :

פרופ' ערן פייטלסון – יו"ר המועצה

העתקים :

ח"כ גילה גמליאל - השרה להגנת הסביבה

מר דוד יהלומי - מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה

מר שאול גולדשטיין - מנכ"ל רשות הטבע והגנים

גבי דלית זילבר - מנהלת מינהל התכנון, משרד האוצר

גבי ירדן כהן - מזכירות הוולנט"ע, משרד האוצר